

NORDHUNGARIA INFORMO

Informilo de „Király Lajos” Esperanto Amika Rondo

ÉSZAKMAGYARORSZÁGI HÍR

A „Király Lajos” Eszperantó Baráti Kör Tájékoztatója

2007. Április
Aprilo 2007.

ÁPRILIS	3
APRILIO	5
Karaj niaj legantoj!	5
Megemlékezés	7
Zamenhof szavai	7
A hazafiságról	7
Zamenhof szavai	8
Az Eszperantó használatának szükségességéről	8
Rememoro	9
Vortoj de Zamenhof	9
Pri patriotismo	9
Vortoj de Zamenhof	10
Pri la Neceso Paroli Esperanton	10
ARANYKÖPÉSEK	11
S P R I T A Ĵ O J	11
FAJSZI KÁROLY / 1911 - 2004 /	12
KARLO FAJSZI / 1911 – 2004 /	14
IDÉZETEK	16
CITAĴOJ	16
Ada Sikorska – Fighiera	17
Aranyköpések – Gyerekszaj / Ridindaj diroj - Infanaj diroj	22
A JAPÁN ESZPERANTÓ MOZGALOM TÖRTÉNETE	23
HISTORIO DE LA JAPANA ESPERANTO MOVADO	26
A játék	28
Ludo	29
Kisspál János	29
Végrendelet	29
Johano Kisspál	30
Testamento	30
Dr. Molnár Lajos – Dr. Farkas Julianna	30
„NYELVINDÍTÓ” NEMZETKÖZI MUNKACSOPORT	30
D-roj Ludoviko Molnár kaj Julianna Farkas	32
Internacia Laborgrupo „Lingvolanĉilo”	32
K Ö S Z Ö N T Ő	35
B O N V E N I G O	35

ÁPRILIS

Áprilisban megélnéülnek a hangyabolyok

Kedves olvasóink!

Az **április** szó a latin „kinyit” (aperit) szóból származik és az év negyedik hónapja, mely a természet megújulását, a tél után az élet újra kinyitását, megnyílását fejezi ki. Régi magyar neve „Szent György hava”.

A tavaszra azt szokták mondani, hogy „Ravasz ez a tavasz”! Az áprilisra azt, hogy „szeszélyes, mint a szép lányok”. Áprilisban az időjárás igen változatos, kiszámíthatatlan. Ha a téli hideg miatt hasznos volt a réteges öltözködés, most is helyes. Ami a reggeli hűvösség miatt volt szükséges, azt a délutáni magasabb hőmérséklet miatt le kell vetnünk, hogy ne izzadjunk meg feleslegesen. Ilyenkor jobban kell vigyáznunk a hideg italokkal is. A nátha, a torokfájás, köhögés nem csak ősszel és télen fenyeget bennünket. Védekezzünk tehát, természetesen. A pollenszezon kezdetén a pollenérzékenyek szája, szájpadrólása és a torok hátsó része viszketni, fájni kezd. Utána jön az orrfolyás, könnyezés. Ilyenkor forduljanak orvoshoz. De, ha ez visszatérő jelenség, nem árt idejekorán védekezni az allergia ellen.

Az elmúlt évszázadok során sok minden történt áprilisban. Csak néhányat említek:

1579. április	1	Báthory István lengyel király megalapította a Vilniuszi Egyetemet.
1868. április	1	Megszületett Lengyel Pál magyar nyomdász, újságíró, eszperantó nyelvű lapok kiadója
1894. április	2	Kossuth Lajosnak, az 1848-1849-es magyar forradalom-és Szabadságharc vezetőjének temetése Budapesten a Fiumei úti sírkertben.
1896. április	5	I.György görög király megnyitotta Athénban az első újkori olimpiát
529. április	7	Az európai jogrendszer alapját képező római jognak : a Corpus Juris Civitis-nek a kihirdetése a Bizánci Birodalomban.

2007. április 8-9		Húsvét, mely a keresztény hit szerint Jézus feltámadásának ünnepe Ópusztaszer Emlékpark IV.7-8-án: Ópusztaszer-Hadak útján c. műsorában íjlesztő és íjroptető próbákkal, sasos íjászattal, IV.9-én tojásfestéssel, hagyományos népi locsolkodással várja az érdeklődőket (www.opusztaszer.hu) A Húsvéthoz pogány (de ésszerű) szertartások is társulnak.Pl: a nagypénteki szabadtéri fürdés/a megtisztulásért/, az ólak, a lakó környezet kimeszelése, kitakarítása, az élet újjászületését szimbolizáló tojás festése, és a locsolkodás a tisztító és frissítő erejű vízzel.
április 11		A Magyar Költészet napja
1961. április 12		Jurij Gagarin az első ember a világűrben
1917. április 14		Meghalt Zamenhof Lajos Lázár az esperanto nyelv megalkotója
április 14		Ekkor ünnepeljük a Könyvtárosok Napját . Ezért most üdvözljük a Magyar Elektromos Könyvtár, az Országos Széchényi Könyvtár és az Országos Idegennyelvi Könyvtár könyvtárosait, akik újságunkat letöltik, arhiválják és kiteszik az olvasók elé, továbbá a II.Rákóczi Ferenc könyvtár könyvtárosait is.
1912. április 15		Elsülyedt a TITANIC
1452. április 15		Megszületett Leonardo da Vinci itáliai reneszánsz festőművész
április 16		Magyarországon a Holokauszt áldozatainak emléknapja
1980. április 18		Rhodesia elnyeri függetlenségét Zimbabwe néven
április 18		Műemléki világnap
1876. április 20		Áprilisi felkelésként írta be nevét a történelembe. Ez, a bolgár nép legnagyobb megmozdulása volt a török elnyomás ellen. Ezt a törökök egy hónap alatt leverték. De a kegyetlenkedések miatt kitört 1877-1878-i orosz-török háború, amelyben a bolgár hazafiak is résztvettek, meghozta a bolgár nép felszabadulását.
Kr.e.753. április 22.		Róma város megalapítása
április 22.		1970-től a Föld Napja, 1990 óta Magyarországon is.
április 23		A Könyv és a Szerzői jogok Világnapja (UNESCO)
április 25		Megszületett Fajsi Károly, a magyarországi Esperanto-könyvtár megalapítója. Róla külön is megemlékezünk újságunkban.
1986. április 26		Robbanás és tűz, nukleáris baleset: a csernobili atomerőműben
1960. április 27		Togo független köztársasággá vált
1945. április 29		Amerikai csapatok felszabadították a dachau koncentrációs tábor.
1993. április 30		Ekkortól a világháló mindenkié! Áprilisban ünnepeljük a Testvérvárosokat is. Ilyen kapcsolatunk van: Finnországban Tamperében Sylvia Hämäläinen, az USA-ban Clevelandban Boris Kolker, Szlovákiában Kassán Theodor Andreas eszmetársainkkal.

(www.wikipedia.hu-történelmi évfordulók - alapulvételével Pásztor Lászlóné)

APRILLO

En aprilo revigliĝas la formikejoj

Karaj niaj legantoj!

La vorto „*aprilo*” devenas el la latina vorto „malfermas”, kaj estas la kvara monato de la jaro, kio esprimas la renoviĝon de la naturo, ĝi esprimas la malfermon, malfermiĝon de la vivo.

Ĝia malnova hungara nomo estas: „Monato de Sankta Georgo”.

Laŭ la onidiro: „Ruza estas tio ĉi *printempo*”! La homoj diras pri la *aprilo*, ke ĝi „estas kaprica”, kiel la belaj fraŭlinoj”! En aprilo la vetero estas tre ŝanĝema, ne antaŭvidebla. Se pro la vintra malvarmo taŭgis la tavola sinvestado, tio taŭgas ankaŭ nun. Kio necesas pro la matena malvarmeco, tion al posttagmezo ni devas forigi, ke ni ne ekŝvitiĝu superflue. En aprilo ni devas plie gardi nin de la malvarmaj trinkaĵoj. La nazkataro, gorgodoloro, tuso minacas nin ne nur aŭtune kaj vintre. Ni defendu nin preventive, nature. Je komenco de la polensezono ekjukas, ekdoloriĝas la buŝo, palata velo kaj la malantaŭa parto de la gorgo de la sentemuloj al poleno. Ĝin sekvas la nazfluo, la larmiĝo. Tiuokaze vi vizitu la fakkuraciston. Sed, se ĉi tiuj estas jam revenantaj simptomoj, oni necesas tuj defendi kontraŭ la alergio.

Dum la pasintaj jarcentoj tre multaj eventoj okazis en aprilo. Mi mencias kelkajn:

La 1-an de aprilo en 1579	Fondis la Vilnan Universitaton la pola reĝo Stefano Báthory
1-an de aprilo en 1868	Naskiĝis Pál Lengyel (Paŭlo Lendjel) hungara tipografo, ĵurnalisto, eldonisto de esperantlingvaj gazetoj († 1932).
2-an de aprilo en 1894	Oni entombigis Lajos Kossuth (Ludovikon Koŝŝut), la Gvidanton de la 1848-49-a hungara revolucio kaj liberecbatalo, en la budapeŝtan Fiumei stratan tomboĝardenon.
5-an de aprilo en 1896	La greka reĝo Georgo I-a, inaŭguris la unuan novepokan

	olimpion en Atheno.
7-an de aprilo en 529	La promulgo de la „Corpus Juris Civitis” en la Bizanca Imperio = „Romia juro”, kio formas la bazon de la „Eŭropa jursistemo”.
8-9-an de aprilo en 2007	Estas Pasko, laŭ la kristana kredo: ĝi estas festo de reviviĝo de Jesuo. La Memorparko de Ópusztaszer atendas la interesiĝantojn la 7-8-an de aprilo 2007, kun sia prezento „Ópusztaszer Sur la Vojo de Armeoj”, per provadoj kaj konkursoj de pafarkostreĉigaj kaj pafarkoflugigaj. La 9-an oni pentros ovojn kaj laŭ hungarmaniere okazos la akvumado (www.opusztaszer.hu) Al Pasko ankaŭ paganaj (sed raciaj) ritoj aliĝas. Ekzemple: La Grandvendreda frumatena liberaera baniĝo/por la puriĝo/ la kalkumado, purigo, ordigo de la loĝejaj- kaj besto ejoj, pentrado de la renaskiĝon de la vivo simbolada ovo, kaj la akvumado de la purig- kaj refreŝigforta akvo.
11-an de aprilo estas	La Tago de la Hungara Poezio
12-an de aprilo en 1961	En la kosmo estis Jurij Gagarin la unua homo
14-an de aprilo en 1917	Mortis D-ro Ludoviko Lazaro Zamenhof, la kreinto de la lingvo Esperanto.
14-an de aprilo	Ni festas la <i>Tagon de la Bibliotekistoj</i> . Nun ni salutas la Bibliotekistojn de nia <u>Hungara Elektra Biblioteko</u> , de la <u>Landa Biblioteko „Széchenyi”</u> kaj la <u>Landa Fremdlingva Biblioteko en Budapeŝto</u> , kiuj deŝutas nian gazeton, arhivas kaj metas antaŭ la legantojn, kaj la bibliotekistojn de la <u>Biblioteko Ferenc Rákóczi II-a</u> en Miskolc.
15-an de aprilo en 1912	Subakviĝis la TITANIC
15-an de aprilo en 1452	Naskiĝis Leonardo da Vinci la italia renesanca pentroartisto.
15-an de aprilo en 2007	En Hungario ĝi estas Tago de Viktimoj de la Holokaŭsto.
18-an de aprilo en 1980	Rhodesia gajnis sian dependecon laŭ nomo Zimbabwe.
20-an de aprilo en 1876	Sian nomon skribis en la homhistorion, kiel „Aprila Revolucio.
	Ĉi tio estis la plej granda revolucio kontraŭ la turka regado. Ĝin la turkoj debatis dum unu monato. Sed pro la kruelecaĵoj eksplodinta 1877-78-a rusa-turka milito – en kio ankaŭ la bulgaraj patriotoj partoprenis, fine ekportis la liberiĝon de la bulgarapopolo.
La 22-an de 753 antaŭ Kristo	Fondiĝis Romo
22-an de aprilo en 1970	En Hungario estas la Tago de la Tero
23-an de aprilo en 2007	Tago de la Libro kaj de la kopirajtoj (UNESCO)
25-an de aprilo en 1911	Naskiĝis Karlo Fajsz, la kreinto de la „Fajsz Biblioteko”.
26-an de aprilo en 1986	Detonacio kaj fajro en la atomreaktoro de Ĉernobil, pro nuklea akcidento
La 27-an de aprilo en 1960	Togo iĝis sendependa Respubliko
29-an de aprilo en 1945	La amerikana armeo liberigis la koncentrejojn de Dachau
de la 30-a de aprilo en 1993	La mondretejo estas libera por ĉiuj.

En aprilo ni festas ankaŭ la *ĝemelurbajn kontaktojn*. Miskolc havas ĉi tiun kontakton en Finnlando Tampere kun gesamideanoj Sylvia Hämäläinen, en la USONO Cleveland Boris Kolker kaj en Slovakio Košice Theodor Andreas. Ni salutas ilin ĉi okaze!

Megemlékezés

Ez év április 14-én szomorú évfordulóról is megemlékezünk. 90 évvel ezelőtt ragadta el tőlünk a halál az eszperantó nemzetközi nyelv megalkotóját, Dr.Zámenhof Lajos Lázárt. Ebből az alkalomból mutatjuk be ideológiáját a saját szavaival két kongresszusi beszéde ismertetésével.

Zamenhof szavai A hazafiságról

A második vád, amelyet gyakran kell hallanunk, az, hogy mi eszperantisták rossz hazafiak vagyunk. Mert azok az eszperantisták, akik beszélnek az eszperantizmusról mint eszméről, prédikálnak a népek közötti kölcsönös igazságról és testvériségről, és mert a nemzeti sovíniszták véleménye szerint a hazafiság gyűlöletből áll minden ellen, ami nem a mienk, ezért véleményük szerint mi rossz hazafiak vagyunk, és azt mondják, hogy az eszperantisták nem szeretik a hazájukat. Ez ellen a hazug és rágalmazó vád ellen a legerélyesebben tiltakozunk szívünk minden porcikájával! Amíg az álhazafiság, a nemzeti sovínizmus a közös gyűlölet része, amely a világban mindent lerombol, az igazi hazafiság annak az egész világot érintő szeretetnek a része, amely mindent felépít, megőriz és boldoggá tesz. Az Eszperantó és a hazafiság is szeretetet hirdet, de sose ellenségei egymásnak. Mindenki beszélhet nekünk mindenfajta szeretetről és mi köszönettel fogjuk hallgatni; de amikor a haza szeretetéről beszélnek nekünk a sovíniszták, akik az utálatos gyűlölet és sötét démonok képviselői, azok nem csak az országok között, de saját hazájukban is biztatják az embert ember ellen – akkor mi a legnagyobb felháborodással fordulunk el tőlük. Ti, a békétlenség fekete magvetői, csak a gyűlöletről, önzésről beszéljétek, de sose használjátok a „szeretet” szót, mert a ti szátokban ez a szent szó „szeretet” beszennyeződik.

Te most itt vagy a szemeim előtt, kedves Litvániám, szerencsétlen hazám, akit sose tudok elfelejteni, habár elhagytalak, mint fiatal fiú. Te, akit gyakran látok álmaimban, te, akit a Föld semmilyen más része nem helyettesíthet a szívemben, te tanúsítsd, ki szeret téged jobban, szívből és őszintébben : vajon én, az eszmei eszperantista, aki a teljes lakosság között testvériségről ábrándoztam, habár nekem sajnos el kellett hagynom téged, sok más fiadhoz hasonlóan – vagy azok a személyek, akik azt kívánják, hogy csak hozzájuk tartozzál és minden más fiadat idegennek, vagy rabszolgának tekintenek!

Ó, hazafiság, hazafiság, mikor fogják megérteni végre az emberek az igazi lényegedet! Mikor fog megszűnni, hogy a te nevedet fegyverként használják fel tisztességtelen emberek! Végül mikor fog kapni minden ember jogot és lehetőséget, hogy ragaszkodhat teljes szívével a Föld azon darabjához, ahol született!

Sokáig fog még tartani ez a sötét éj a Földön, de nem tart örökké. Jön majd idő, amikor az emberek megszűnnek egymás farkasai lenni, hogy kölcsönösen ráerőszakolják másokra saját nyelvüket, erkölcsüket, az emberek békében és testvérként fognak élni, teljes egyetértésben fognak a Földön dolgozni, amelyen élnek, szemben a természet nyers erőivel, amelyek mindnyájukat egyformán támadnak. Együtt és egyetértve céljuk az egy igazság, és a boldogság. És ha egyszer eljön ez a boldog idő, az azoknak az embereknek fáradhatatlan és folytonos munkájának lesz köszönhető, akiket most itt látunk ebben a teremben és akiknek neve kevésbé ismert és nagyon kevésbé kedvelt, ezek az „eszperantisták”.

- Zamenhof Lajos Lázár londoni beszédéből -

Zamenhof szavai

Az Eszperantó használatának szükségességéről

Talán csodálkozni fognak, hogy nem oroszul, hanem eszperantóul beszélek; lehet, hogy azt fogják mondani, hogy ez egy országon belüli kongresszus, ahol csaknem minden résztvevő nagyon jól érti ugyanazt a nyelvet, s ezen a nyelven természetesebb lenne beszélni. Léteznek mégis fontos okok, amik miatt beszédemnek ezt a nyelvet választottam, amiért harcolunk, amiért összejöttünk.

Kongresszusainknak, nem csak az egyetemeseknek, hanem a nemzetieknek is mindenekelőtt oktatási és nevelési jelentősége van. Eszperantisták különböző városokból és kisvárosokból összejönnek kisebb-nagyobb számban, hogy hallják a nyelvünket, ellenőrizzék, hogy jól megtanulták-e a nyelvet, vagy jól megértik-e azt, összehasonlítani saját beszédmódjukat a tapasztalt eszperantisták beszédmódjával. Amikor aztán hazamennek, nem csak maguk beszélnek tisztábban, de átadják a jó beszéd mintáját azoknak, akik otthon maradtak. Így a kongresszusok szabályozzák a nyelv használatát és hála a kongresszusainknak, már tökéletesen egyformán beszélnek az Eszperantót nem csak országok legtávolabbi sarkaiban, hanem az egész földgömb legkülönbözőbb helyein is. Most már, ha hallunk egy jó és tapasztalt eszperantó szónokot beszélni, nem tudjuk kitalálni, melyik nemzethez, vagy országhoz tartozik. Nyelvünk teljes önállósága, saját, nem kölcsönzött, nem utánzott szellemével, ily módon mindig erősödik, mintha a világ minden eszperantistája együtt lakna a Föld egy kis darabján.

Nem kisebb jelentőségű az eszperantista kongresszusok nevelési jelentősége. Az elszigetelten élő eszperantisták, akiknek sose volt lehetőségük a gyakorlatban alkalmazni azt, amit tanultak, gyakran kétkednek, hogy valóban meg lehet érteni egymást az Eszperantóval. Sőt az eszperantó csoportokon belül is gyakran előfordul, hogy nem mernek eszperantóul beszélni, dadognak, jobban szeretnek beszélni a nemzeti nyelvükön és a beszéd bátortalanságának arányában megjelenik a propaganda bátortalansága, mert az eszperantista-dadogók akaratlanul nem tudnak szabadulni a félelemtől, hogy talán az eszperantó mégis inkább elméletibb, mint gyakorlati dolog. De amikor a dadogó kongresszusra jön, ahol lehetősége van hallani jó és tapasztalt eszperantista szónokokat, amikor saját fülével és szemével meggyőződik arról, mennyire szépen és folyékonyan lehet beszélni eszperantóul, lelkesedik, látja, hogy ő valami élőért és életteli dologért dolgozik, akkor új bátorsággal és energiával telve érkezik haza. Kongresszusaink, nem csak az egyetemesek, hanem a helyiek is ily módon nevelnek meggyőződött, ugyanakkor lelkes harcosokat az ügyünknek.

Ez a fő ok, ami miatt az egyetemes, helyi és tartományi kongresszusainkon nem csak az eszperantóról kell beszélnünk, de eszperantóul is.

Zamenhof Lajos Lázár
(A szentpétervári beszédből, 1910)
Magyarra fordította Pásztor László

Rememoro

Ĉijare la 14-an de aprilo ni rememoras ankaŭ pri malgaja datreveno. Antaŭ 90 jaroj forrabis la morto de ni d-ron Ludoviko Lazaro Zamenhof, la kreanton de la internacia lingvo Esperanto (14.04. 1917). Ĉi okaze ni montras lian ideologion per siaj vortoj el liaj du kongresaj paroloj.

László Pásztor

Vortoj de Zamenhof Pri patriotismo

La dua kulpigo, kiun ni ofte devas aŭdi, estas tio, ke ni esperantistoj estas malbonaj patriotoj. Ĉar tiuj esperantistoj, kiuj traktas la esperantismon kiel ideon, predikas reciprokan justecon kaj fratecon inter la popoloj, kaj ĉar laŭ la opinio de la gentaj ŝovinistoj patriotismo konsistas en malamo kontraŭ ĉio, kio ne estas nia, tial ni laŭ ilia opinio estas malbonaj patriotoj, kaj ili diras, ke la esperantistoj ne amas sian patrujon. Kontraŭ tiu ĉi, mensoga, malnobla kaj kalumnia kulpigo ni protestas plej energie, ni protestas per ĉiuj fibroj de nia koro! Dum la pseŭdo-patriotismo, t.e. la genta ŝovinismo estas parto de tiu komuna malamo, kiu ĉion en la mondo detruas, la vera patriotismo estas parto de tiu granda tutmonda amo, kiu ĉion konstruas, konservas kaj feliĉigas. La esperantismo, kiu predikas amon, kaj la patriotismo, kiu ankaŭ predikas amon, neniam povas esti malamikaj inter si. Ĉiu povas paroli al ni pri ĉiuspeca amo, kaj ni kun danko lin aŭskultos; sed kiam pri amo al la patrujo parolas al ni ŝovinistoj, tiuj reprezentantoj de abomeninda malamo, tiuj mallumaj demonoj, kiuj ne sole inter la landoj, sed ankaŭ en sia propra patrujo konstante instigas homon kontraŭ homo – tiam ni kun la plej granda indigno nin deturnas. Vi, nigraj semantoj de malpaco, parolu nur pri malamo al ĉio, kio ne estas via, parolu pri egoismo, sed neniam uzu la vorton „amo”, ĉar en via buŝo la sankta vorto „amo” malpuriga.

Vi staras nun antaŭ miaj okuloj, mia kara Litovujo, mia malfeliĉa patrujo, kiun mi neniam povas forgesi, kvankam mi forlasis vin kiel juna knabo. Vi, kiun mi ofte vidas en miaj songoj, vi, kiun nenia alia parto de la tero iam povos anstataŭ en mia koro, vi, atestu, kiu vin pli multe, pli kore kaj pli sincere amas: ĉu mi, idea esperantisto, kiu revis pri frateco inter ĉiuj viaj loĝantoj, kvankam mi devis bedaŭrinde forlasi vin, simile al multaj centoj da miloj da aliaj viaj filoj – aŭ ĉu tiuj personoj, kiuj deziras, ke vi apartenu nur al ili, kaj ĉiuj aliaj viaj filoj estu rigardataj kiel fremduloj aŭ sklavoj! Ho, patriotismo, patriotismo, kiam fine la homoj lernos kompreni ĝuste vian sencon! Kiam via sankta nomo ĉesos esti armilo en la manoj de diversaj malhonestuloj! Kiam fine ĉiu homo ricevos la rajton kaj la eblon algluiĝi per sia tuta koro al tiu peco da tero, kiu lin naskis!

Longe daŭros ankoraŭ malluma nokto sur la tero, sed ne eterne ĝi daŭros. Venos iam la tempo, kiam la homoj ĉesos esti lupoj unuj kontraŭ la aliaj, perforte altrudi al si reciproke siajn lingvojn kaj morojn, ili vivos inter si pace kaj frate, en plena interkonsento ili laboros sur la tero, sur kiu ili vivas, kaj kontraŭ tiuj krudaj fortoj de la naturo, kiuj ilin ĉiujn egale atakas. Kaj kune kaj interkonsente ili celados ĉiuj al unu vero, al unu feliĉo. Kaj se iam venos tiu feliĉa tempo, ĝi estos la frukto de konstanta kaj senlaca laborado de tiuj homoj, kiujn ni vidas nun en ĉi tiu ĉambrego kaj kies nomo, ankoraŭ tre malmulte konata kaj tre malmulte ŝatata, estas „esperantisto”.

(El parolado en la Guildhall, Londono/ William Auld: Paŝoj al plena posedo - 1970)

Vortoj de Zamenhof

Pri la Neceso Paroli Esperanton

Vi eble miros, ke mi parolas al vi ne ruse, sed esperante; vi eble diros, ke ĉar ni havas nun kongreson de samregnanoj kaj ĉiuj, aŭ almenaŭ preskaŭ ĉiuj ĝiaj partoprenantoj komprenas tre bone la saman lingvon, estas multe pli nature paroli al ili en tiu lingvo. Ekzistas tamen gravaj kaŭzoj, pro kiuj mi elektis por mia parolo tiun lingvon, por kiu ni batalas kaj por kiu ni kunvenis.

Niaj kongresoj, ne sole la universalaj, sed ankaŭ la naciaj, havas antaŭ ĉio signifon instruan kaj edukan. Esperantistoj, disĵetitaj en diversaj urboj kaj urbetoj, kunvenas en pli aŭ malpli granda amaso, por aŭdi nian lingvon, por kontroli, ĉu ili ĝuste ellernis la lingvon, ĉu ili bone ĝin komprenas, por kompari sian propran manieron de parolado kun la parolmaniero de pli spertaj esperantistoj. Kiam ili poste revenas hejmen, ili ne sole mem parolas pli pure, sed ili alportas modelon de bona parolado al tiuj, kiuj restis hejme. Tiamaniere la kongresoj reguligas la uzadon de la lingvo, kaj dank'al niaj kongresoj jam nun oni parolas Esperanton perfekte egale ne sole en la plej malproksimaj anguloj de ĉiu aparta regno, sed en ĉiuj plej malsamaj lokoj de la tuta tera globo. Jam nun, kiam oni aŭdas bonan kaj spertan esperantan oratoron, oni neniel povas diveni, al kiu nacio aŭ lando li apartenas. La plena aŭtonomia vivo de nia lingvo, kun ĝia absolute propra, ne pruntita kaj ne imitita spirito, ĉiam pli kaj pli fortiĝas tiamaniere, kvazaŭ ĉiuj esperantistoj de la mondo loĝus kune sur unu malgranda peco da tero.

Ne malpli grava estas la eduka signifo de la esperantistaj kongresoj. Izolitaj esperantistoj, kiuj neniam havis la eblon praktike apliki tion, kion ili lernis, ofte dubas, ĉu efektive per Esperanto oni povas tute bone interkompreniĝi. Eĉ interne de la esperantistaj grupoj oni ofte ne kuraĝas paroli esperante, oni balbutas, oni preferas paroli en sia nacia lingvo, kaj proporcie al la nekuraĝeco de la parolado aperas ankaŭ nekuraĝeco de propagando, ĉar la esperantistoj-balbutantoj malgraŭvole ne povas liberigi sin de la timo, ke eble tamen Esperanto estas afero pli teoria, ol praktika. Sed kiam la balbutanto venas al kongreso, kie li havas la eblon aŭdi bonajn kaj spertajn esperantistajn oratorojn, kiam li per siaj propraj oreloj kaj okuloj konvinkiĝas, kiel bele kaj flue oni povas paroli en Esperanto, li entuziasmiĝas, li vidas, ke li laboras por io viva kaj vivoplena, li revenas hejmen kun nova kuraĝo kaj energio. Niaj kongresoj, ne sole la universalaj, sed ankaŭ la lokaj, tiamaniere edukas konvinkitajn, sekve ankaŭ entuziasmajn batalantojn por nia afero.

Tio estas la ĉefaj motivoj, pro kiuj ni en ĉiuj niaj kongresoj, ne sole en la universalaj, sed ankaŭ en la naciaj aŭ regionaj, nepre devas paroli ne sole pri Esperanto, sed ankaŭ per Esperanto.

L.L. Zamenhof

(El Parolado en St. Petersburg, 1910 / William Auld: Paŝoj al plena posedo - 1970)

Szomorúság után, jöjjön vidámság!

ARANYKÖPÉSEK

A biztonsági öv lehet, hogy korlátoz a mozgásban, de még mindig nem annyira, mint a tolószék.

A Balatonban mindenhol leér a lábam! Legfeljebb a fejem nem lóg ki...

Veszélyes dolog csíráztatni az atommagot.

Ha az Isten számítógépes szakembernek teremtette volna az embert, akkor 16 ujjunk lenne.

(Szabadi Tibor)

Post malgajeco, venu gajeco!

SPRITAĴOJ

Povas esti, ke la sekuriga rimeno malhelpas la movon, sed ne tiome, kiel la rulseĝo.

En la lago Balatono ĉie tuŝas miaj piedoj la lago-bazon! Maksimume mia kapo ne videbliĝas el la akvo ...

Se Dio kreintus la homon al komputila fakulo, tiam ni havus 16 fingrojn.

Estas danĝera afero ĝermigi la atomkernon.

(Tibor Szabadi)

Dr. Ferenczy Imre és Fajsz Károly

Az 1911. április 25-én Fülöpszálláson született jófejű gyereket az asztalosipara mellett földművelésből élő apja iskoláztatta. Fajsi Károly Kunszentmiklóson érettségizett, a kecskeméti Református Jogakadémia hallgatója lett. Miután az 1936. március 15-i megemlékezés hivatalos szónokaként az értelmiségi ifjak nehéz szociális helyzetéről is szót ejtett és beszédét a hatóságok kifejezetten rosszállással fogadták, önként lemondott tanulmányai folytatásáról. Később abszolvált ugyan, de diplomát nem szerzett. A gazdasági válság korában volt szellemi inségmunkás és munkanélküli, később postai alkalmazott, frontkatona és hadifogoly. A Magyar Postánál a távközlés területén dolgozott több mint 30 évet, végül egy ÁFÉSZ gazdasági szaktanácsadójaként vonult nyugdíjba hatvanévesen. Állampolgári kötelességét teljesítve szolgált a háborúban – 1948-ban tért haza egy Kijev melletti tiszti fogolytáborból. Négy gyermekét becsülettel felnevelte, kilenc unokája és négy dédunokája van. Dokumentumregénybe illő, tiszteletreméltó életút; akkor is fejet hajthatnánk előtte, ha csak ennyi lett volna az élete.

Fajsi Károly, a szenvedélyes gyűjtő és irodalombarát, a precíz könyvtáros és bibliográfus a fiatalabb eszperantista nemzedék mozgalmi aktivistáinak, kulturális és sajtóterületen dolgozó munkatársainak, tudományos kutatóknak, az ELTE eszperantó szakos hallgatóinak bölcs mentora, mindnyájunk Károly bácsija volt. Megtiszteltetésnek vettük, hogy számontartotta publikációinkat, ha gratulált egy-egy írásunkhoz.

Tartalmas életének második, kisebb felében ismerkedett meg az eszperantóval: 1964-ben végzett alapfokú tanfolyamot és olvasni szeretett volna a megismert nyelven, de nem igen volt mit...Keresni, gyűjteni kezdte tehát az eszperantó könyveket. Először csak kíváncsiságból, aztán szenvedélyesen, de alapos felkészültséggel. Résztvett az 1966-ban Budapesten megrendezett 51. Eszperantó Világkongresszus szervezési munkáiban és rendezvényein. Az év őszén indult az ELTE-n az eszperantó szak és az eszperantót integrálták az állami nyelvvizsgák rendszerébe is. Ő az elsők között tett felsőfokú nyelvvizsgát az Idegennyelvi Továbbképző Központban. Tanítani kezdett, tanfolyamot vezetett, magántanítványok jártak hozzá, akiktől a tanításért pénzt nem fogadott el.

Nemzetközi kapcsolatokat épített ki és ápolt magánszemélyekkel és könyvtárakkal könyvek, folyóiratok, dokumentumok beszerzése, cseréje céljából. Fáradtságot nem kimélve, anyagi áldozatok árán, festmények, ékszerek, vidéki ingatlana eladásából, szűkös valutakerete terhére gyarapította a gyűjteményt. Az Andrássy út 27. sz. alatti első emeleti lakás három szobájában kialakított könyvtára hamarosan információs központtá alakult át, egyre több külföldi látogató kereste fel, egyik- másik már – a világ negyedik legnagyobb gyűjteményének elismert – könyvtár megvételére irányuló tisztes szándékkal, ám Fajsi Károly itthon kívánta megőrizni gyűjteményét. Saját maga kérte a védetté nyilvánítást a Művelődési Minisztériumtól, ami 1982-ben meg is történt. Előtte azonban az Országos Széchenyi Könyvtár szakértője, Dr. Wix Györgyné felmérte a gyűjteményt, majd jelentésében ezt írta: „A gyűjtemény valóban egyedülálló, a védetté nyilvánítás valamennyi kritériumának megfelel. Szakterületét (...) szinte hihetetlen teljességgel reprezentálja(...) Külön kiemelendő a szakértelem és tervszerűség.” (Megjegyzendő, hogy a gyűjteményt Barcsay Zsuzsa eszperantó szakos egyetemista mutatta be: Egy eszperantó könyvtár c., az ELTE-n készült szakdolgozatában.)

71 évesen elvégzett egy másfél éves könyvkötő, papír,-és könyvrestaurátori tanfolyamot. A könyvkötést felesége, Jolán néni is megtanulta. Ez a munka felszerelést, műhelyt is igényelt – a házaspár hátrább húzódott a lakásban. Az első szoba az információs központ, az olvasószolgálat helye volt. Fogadási idő nem volt meghatározva, de ha valaki (szakdolgozatára készülő egyetemista, újságíró, stb) telefonon bejelentkezett valamilyen kéréssel, ilyesféle választ kapott: Mártonkám/Andris...szerkesztő úr, aranyoskám vagy kegyed, azt hiszem, tudok segíteni, négy órára szeretettel várlak. És a vendég – olasz

lapszerkesztő, japán egyetemista, a munkásmozgalom történetét tanulmányozó történész –az asztalon találta a kért anyagot, s hozzá kétszerannyi kéretlent, mert az is a témájához tartozott, de ő még nem tudott róla. Az olvasószolgálat igénybevevői vissza-visszatértek és rendszerint nem üres kézzel: a kapott információk révén kiteljesedett, megírt tanulmánnyal, a szakdolgozat bekötött másolatával – így is növelve az állományt. Olykor a kapott segítség viszonzásaként próbálták meglepni valamivel- bydgoszczi vagy burgaszi antikváriumban talált, rendkívülinek vélt darabbal.

Nemcsak könyveket, folyóiratokat, Braille írású anyagot gyűjtött, de ex librist, útikalauzokat, szabványokat, postabélyeget, minikönyvet, eszperantó mozgalmi és irodalmi hírességek fotóit; becsben tartotta, ereklyeként őrizte az alkotó élet rekvizitumait; ő vásárolta meg Kalocsay Kálmán íróasztalát is, ami aztán tőle került végleges helyére, Abaujszántóra, a költő emlékházába.

Számon tartotta nemzedéke eszperantista alkotóinak hazai és külföldi eredményeit: Gergely Mihály szociográfiáit és művészeti szakíróként közzétett tanulmányait, Korach Mórnak a Marcello Cora néven olaszul írt és magyarra fordítva megjelent elbeszéléskötetét, a tudós csillagász Ponori Thewrewk Aurél tudományos-ismeretterjesztő könyveit; Szathmári Sándort ő „örvendeztette” meg a Kazohinia külföldi kalózkiadásainak hírével, de jegyezte az egy évtizedig Budapesten élt fiatal bolgár író, Georgi Mihalkov Braziliában Julian Modest írói néven megjelent eszperantó nyelvű regényét is.

* * *

Fajszi Károly kiállításokat is szervezett, összeállított több könnyen mozgatható, szállítható „csomagot”. Ezek a művelődési házakban rendezett kiállítások további barátokat szereztek a könyvnek és az eszperantónak is. A legjelentősebb kiállítás 1987-ben az eszperantó centenáriumának a jegyében az OSZK-ban volt: Az eszperantó könyv Magyarországon címmel. Ez az év hozta meg neki az első rangos elismerést: a 28. Magyarországi Eszperantó Kongresszusnak az Országház Kongresszusi termében megtartott ülésén vehette át a Munka Érdemrend Arany Fokozatát. A másodikat, a Köztársasági Érdemrend Kis Keresztje kitüntetést pedig Göncz Árpád köztársasági elnök nyújtotta át neki szintén az Országházban 1994. augusztus 20-án.

Ekkor már 83 éves volt és türelmetlen... Végül megszületett a döntés: a gyűjtemény legjobban az Országos Idegennyelvű Könyvtár kereteibe illeszthető be. Az alábbi „törzssanyagot” kínálta fel: 11300 könyv és egyéb dokumentum (4760 könyvduplum), 1275-féle(!) periodikum, ebből bekötve 224-féle, 1304 kötetben.

A könyvtár költöztetése három évvel ezelőtt megtörtént, Fajszi Károlyt ládák között, szállítómunkások nyüzsgése közepette találtam otthon, ő is csomagolt – szülőfalujában vásárolt házába készült. Kérdésemre, hogy mit fog csinálni ő, a hatvan-hetven éve a fővárosban élő értelmiségi polgár ott vidéken, a rá oly jellemző választ adta: „Energiám már nincs, az időm is kevés; gyümölcsöst már nem telepíték, de a meglévő almafákat megmetsem, permetezem, ápolom, a kis veteményest és virágágyást locsolgatom...”

(Könyv, könyvtár, könyvtáros c. folyóiratból - 2004. április - /Fejes Márton író és műfordító)

Fajszi Károly 2004. február 3-án halt meg, 2004. március 8-án volt a temetése.

Sur la bildo Karlo Fajsz – la lipharulo- kaj D-ro Imre Ferenczy estas videbla

KARLO FAJSZI / 1911 – 2004 /

Li naskiĝis je la 25-a de aprilo 1911 en urbo Fülöpszállás. La saĝan infanon sia patro instruigis, kiu estis lignaĵisto kaj terkulturisto. Karlo Fajsz abiturentiĝis en urbo Kunszentmiklós, poste en urbo Kecskemét iĝis studento de la Reformata Juroakademio. Okaze de iu marta rememoro, la 15-an de marto 1936 li parolis pri malfacilaj sortoj de la intelektualaj junuloj kiel oficiala oratoro. Pro tio oni koleretis lin. Pro tio li memvole ĉesigis liajn studojn. Kvankam li pli malfrue finis la studojn, sed ne akiris diplomon. En epoko de la ekonomia krizo li estis intelekta mizerlaboristo kaj senlaborulo, poste poŝtoŝefo dungito, frontsoldato kaj militkatito. Ĉe la Hungara Poŝto li laboris dum 30 jaroj ĉe la telekomunikado. Fine kiel ekonomia fakkonsilanto de iu ĝenerala konsumo kaj komerca kooperativo en sia sesdek jaraĝo pensiigis. Li servis en la milito plenigite sian ŝtatanan devigon – en 1948 li hejmenvenis el la apudkijeva oficira militkaptitejo. Li plenedukis honeste siajn kvar infanojn. Li havas naŭ nepojn kaj kvar pranepojn. Lia vivovojo estas honorinda kaj taŭga por dokumentromano. Ni estimeblas ankaŭ tiam, se nur li farus nur ĉi tiom.

Karlo Fajsz estis pasia kolektanto kaj literaturamiko, preciza bibliotekisto kaj bibliografo kaj saĝa patrono de la movada aktivulo de la pli juna esperantista generacio, de siaj kulturaj kunlaborantoj, de sciencaj esploristoj kaj de esperanto-fakaj studentoj de la Sciencuniversitato Eötvös Lorand. Li estis ĉies oĉjo Karlo. Por ni estis honoro, ke li atentis niajn publikaĵojn kaj gratulis pro niaj skribaĵoj.

En dua duono de lia riĉenhava vivo li konis Esperanton: li finis bazgradan kurson en 1964 kaj dezirus legi esperantlingve, sed li ne havis ĉi tiajn librojn. Do, li ekserĉis, ekkolektis la esperantlingvajn librojn. Unue nur pro scivolemo li faris tion, poste pasie, sed precize pretiĝite. Li partoprenis la en 1966 en Budapeŝto aranĝitan 51-an Esperanto-Universalan Kongreson kiel organizanto. Dum aŭtuno de 1966 komenciĝis en la Sciencuniversitato Eötvös Lorand la esperanto-fako kaj oni integris la Esperanton ankaŭ en sistemo de la ŝtataj lingvoekzamenoj. Li faris inter la unuoj supergradan lingvoekzamenon en la Fremdlingva Pluperfektiga Centro. Li ekinstruis, gvidis kurson, siaj privataj instruatoj iradis al li, de kiuj li ne petis monon.

Li faris internaciajn kontaktojn kun privatpersonoj kaj bibliotekoj, por ke interŝanĝu kaj aĉetu librojn, revuojn, dokumentojn.

Senlace li riĉigis sian kolektaĵon helpe de vendo de pentraĵoj, juvelaĵoj, sia pejzaĝa nemoveblaĵoj kaj el sia malmulta valutfonduso. Li elformigis en sia loĝejo – Budapeŝto, nr.27. str. Andrásy – en tri ĉambroj sian bibliotekon, kio baldaŭ iĝis informa centro. Pli kaj pli pluraj eksterlandaj vizitantoj vizitis tion. Kelkaj vizitantoj havis aĉetadan estiman deziron, sed Karlo Fajsi ne volis forvendi, sed volis gardi sian kolektaĵon, kio estas la kvara plej granda kolektaĵo de la mondo. Li mem petis de la Kleriga Ministerio la deklaron defendata de la kolektaĵo. Tio okazis en 1982. Sed antaŭ tio fakulo de Landa Széchenyi Biblioteko, D-ino György Wix pritaksis la kolektaĵon kaj en sia raporto skribis la sekvajn:

„La kolektaĵo vere estas unika, la deklaro defendata estas motivita. Ĝi reprezentas ties fakterenon kun nekredebla tuteco. Ĉefe estas gravaj la faksperto kaj laŭplaneca.”(estas notenda, ke Suzana Barcsay, esperanto-faka universitatanino prezentis la kolektaĵon en sia disertacio sub titolo „Lu Esperanto-Biblioteko”, kio pretiĝis en Sciencuniversitato Eötvös Lorand.)

Li estis 71 jaraĝa, kiam dum unu kaj duonjaroj li finis bindistan, paper,-kaj librorestaŭristan kurson. Ankaŭ onjo Jolana, lia edzino eklernis la bindon. Ĉi tiu laboro pretendis metiejon, ekipadon, pro tio la geedzo-paro pli malantaŭen laboris en la loĝejo. La unua ĉambro estis la informa centro, loko de legadservo. Akceptotempo ne estis decidite, sed se iu (studento, ĵurnalisto ktp.) telefone anonciĝis, ricevis diversajn respondojn: Mia Marteneto, Andreto...sinjoro redaktisto, mia ĉarmulino, mi tion kredas, ke mi povas helpi, mi atendas kun amo je la 4-horo. Kaj la gasto – itala redaktisto, japana studento, aŭ historiisto – trovis sur la tablo la petitan materialon kaj al tio multe da nepetitan, ĉar ankaŭ tio apartenis al sia temo, se li ankoraŭ ne sciis.

Kiuj uzis la legadservon, tiuj ĉiam revenis kaj ne kun malplenaj manoj, sed ili portis skribitan eseon, kopion de faklaboraĵo – ankaŭ ĉi tiel pliigante la kolektaĵon. Kelkfoje ili provis surprizi kiel kompenso kun eksterordinaraj aĵoj, devenante el Bydgoszcz aŭ Burgasz.

Li kolektis ne nur librojn, revuojn, Braille-skribajn materialojn, sed libro-biletojn, gvidilojn, normojn, poŝtmarkojn, libretojn, fotojn de Esperanto-movadaj kaj literaturaj famuloj. Li gardis rekvizitojn de la kreanta vivo. Li aĉetis ankaŭ skribotablon de D-ro Kolomano Kalocsay, kion de li oni portis al Abaujszántó, en memordomon de la poeto.

Li atentis la enlandajn kaj eksterlandajn rezultojn de la esperantistaj verkantoj de sia generacio. Sociografiojn kaj publikitajn eseojn de Mikaelo Gergely, rakontaron Marcello Cora de Mór Korach, sciencpopularigajn librojn de Aurel Ponori Thewrewk, li ĝojigis Aleksandron Szathmari, ke eksterlande oni eldonis la Kazohinion. Sed li registris ankaŭ esperantlingvan romanon de Georgi Mihalkov, juna bulgara verkisto, kiu en Brazilo verkis ĉi zian romanon sub pseŭdonomo Julian Modest.

* * *

Karlo Fajsi aranĝis ankaŭ ekspoziciojn, kompilis facile moveblajn, portebajn „pakaĵojn.” Ĉi tiuj ekspozicioj okazis en kulturdomoj, kiuj akiris amikojn ankaŭ al Esperanto kaj al la libroj. La plej grava ekspozicio estis en 1987, okaze de la centjariĝo de Esperanto sub titolo „La Esperanto-libro en Hungario” aranĝita ekspozicio. En ĉi tiu jaro li ricevis la unuan rangon rekonon: dum la 28. Hungaria Esperanto-Kongreso en kongresa ĉambro de Parlamentejo li ricevis Ormedalon de la Laborordeno. La duan distingon, la Malgrandan Krucon de la Respublika Ordeno Árpád Göncz, respublika prezidanto donis al li, same en la Parlamentejo la 20-an de aŭgusto en 1994.

Ĉi tiam li estis 83 jaraĝa kaj senpacienca...Fine eknaskiĝis la decido: la kolektaĵo estas enmetebla plej bone al stoko de la Landa Fremdlingva Biblioteko. Li ofertis por la biblioteko

la suban „bazmaterialon.”: 11300 librojn, kaj ceterajn dokumentojn, 1275-specajn periodaĵojn (el kiuj bindite estas 224-specaj), 1304 volumojn.

La translokigo de la biblioteko okazis antaŭ tri jaroj. Karlon Fajsi mi trovis hejme inter kesto, ĉirkaŭ li portistoj svarmis. Ankaŭ li pakis – li klopodis iri en sian naskiĝvilaĝon, kie li aĉetis domon. Mi demandis lin, ke kion li faros en tiu vilaĝo post sesdek-sepdek jara ĉefurba vivo. Li donis tipan respondon: ”Mi jam ne havas energion kaj mi havas malmulte da tempo; Mi jam ne plantas fruktoĝardenon, sed la estantajn fruktoarbojn tajlas, ŝprucigas, mi flegas la malgrandan legumejon kaj mi akvumadas la florbedon

(En la 2004 aprila revuo Libro, Biblioteko, Bibliotekisto, la hungarlingvan artikolon verkis *Márton Fejes*, verkisto kaj arta tradukisto)

Karlo Fajsi forlasis nin la 3-an de februaro 2004.

Lia entombigo okazis la 8-an de marto 2004.

Esperantigis László Pásztor

IDÉZETEK

Két nyelvre van szüksége az emberi beszédnek: egy a nemzet, a család, a művészet, a kifejezés számára, és egy a közösség, az emberiség, a világ, a közlés céljait szolgálni.

(Karinthy Frigyes)

A nyelvtudás egymáshoz közelíti az embereket, akik így megismerkedhetnek egymással, és ily módon elkerülhetik az ellenséges érzések túlburjánzását és meg tudják védeni a nemzetek közötti békét.

(Germánus Gyula)

Böde Józsefné, Ilona gyűjtéséből – OIK: Budapest

CITAĴOJ

Por la homa parolo estas bezonataj du lingvoj: unu lingvo bezonatas por la nacio, familio, arto, esprimo, la alia lingvo necesas por servi la celojn de la kolektivo, la homaro, la mondo kaj komunikado.

(Frigyes Karinthy)

Lingvoscio reciproke proksimigas homojn, kiuj tiel povas interkonatiĝi kaj eviti danĝeran superkreskon de malamikaj sentoj, kaj ili povas defendi la pacon inter la nacioj.

(Julio Germanus)

El kolekto de Ilona Böde - Landa Fremdlingva Biblioteko - Budapeŝto

Karaj niaj legantoj!
Bonvolu volonte akcepti la novan detalon el la taglibro de

Ada Sikorska – Fighiera

de tajgo al minaretoj
el la taglibro de la 11 jarulino
- tria parto -

AL ISFAHANO

Komence de junio. En la monaĥejo silente, trankvile – ripoza horo. Fratino Katarina donis al ni laboron ripari la „kornetojn.” Estas tre malfacila laboro, ĉar la „kornetoj” estas tre rigidaj, forte ameligitaj. La fratino kontrolas nin, ĉu ni faras bone. Sed subite aŭdiĝas la voĉo de la Panjo, do ni forlasas la laboron kaj kuras renkonten al ŝi. La Panjo demandis nin, ĉu ni volas vojaĝi al Isfahano, kie formiĝas polaj lernejoj kaj kie ni estos skoltinoj. Mi kvazaŭ saltis pro ĝojo, ĉar mi tute ne volis resti en tiu monaĥeja franca lernejo kaj resti skoltino estis mia granda revo! Do ni konsentis sen hezito. De la hotelo ni prenis kelkajn aĵojn kaj adiaŭinte la Avinon, per droŝko ni veturis al la „kampo I”, kie akceptis nin s-ino Morawska, gvidantino de la Isfahana transporto. Oni kondukis nin al la granda salonego, kie troviĝis jam aliaj knabinoj. Ili faris tiom da bruo, ke ŝajnis al mi esti en persa merkato. Ni ricevis du litojn en angulo. La Panjo salutis nin, asertinte ke morgaŭ ŝi venos por adiaŭi nin. Mi estis iom timigita de la novaj kondiĉoj kaj kun hezito respondis al multaj dermandoj de niaj novaj koleginoj. Vespere oni kolektis nin kaj disdonis la uniformojn de skoltinoj, subvestaĵojn, naktukojn kaj sandalojn. Post vespermanĝo kaj komuna preĝado ni ĉiuj endormiĝis, sonĝante pri la morgaŭa vojaĝo. Matena suno vekis nin. Ni tuj kuris kun Manjo al banejo. Poste ni devis ruligi ĉiujn tapiŝojn faldi la kovrilojn, porti al la magazeno, purigi la salonon kaj nur tiam ni ricevis matenmanĝon. Apenaŭ fininte, ni ricevis ordonon formi du vicojn...kun niaj valizetoj. En unu manon mi prenis nian valizon, en la duan manon de mia fratino. Kaj ni sekvis la aliajn. Atendis nin ŝarĝaŭtomobiloj kaj iu sinjoro en uniformo legis laŭvice la nomojn de infanoj. Ankaŭ nia vico alvenis kaj tiam alvenis la Panjo kun la Avinjo, alportante al ni iom da mono kaj fruktojn por la vojaĝo.

La aŭtoj ekstartis. Ni traveturis la centron de la persa ĉefurbo: tie kaj ie aperis silueto de Persanino en volvita en „ĉador” kaj portanta sur sia kapo iun pezon, aŭ mezaĝa Perso, veturanta sur ĉareto kun varoj, jen azeneto, aŭ ŝarĝita kamelo. Fine ĉio malaperis kaj ni eniris bruligitan de suno stepon, poste dezerton. Ĉe la flanko vojo laboris homoj. De malproksime oni povis vidi kamelan karavanon, kiun kondukis Perso en lana „burnuso”. La suno komencis kliniĝi al la okcidento, kiam ni haltis en Kum. La tagmanĝon ni ricevis nur je la 20-a. Kiam post vespermanĝo denove ni estisen aŭtoj, ĉiuj komencis kanti vesperajn kantojn. Nur post neplenaj 10 km. ni haltis, en plena dezerto, por tranokto. Oni ĵetis al nia ŝarĝaŭtomobilo unu kovrilon kaj unu soldatan mantelon, sed ĉar ni estis 20 kaj ĉiu tiris je sia flanko, ĉiuj sentis malvarmon.

Vekis nin matena malvarmo – eble estis la 3-a. Baldaŭ aperis la suno kaj tuj fariĝis pli varme kaj ankaŭ pli gaje. Post rapida matenmanĝo ni ekveturas. La polvo enpenetras okulojn (estas tre seke), niajn vestaĵojn, la harojn. Kiam ni tagmeze haltis ĉe iu rivereto, ne eblis sin eĉ lavi, sur la kapo fariĝis koto. Ni tamen devas daŭrigi, por atingi vespere Isfahanon. La lasta halto okazis en juna arbareto, kun multaj verdaĵoj, birdoj kaj tre pura aero, kiel agrable! La vojo komencas esti ne tiel plata kaj ni preskaŭ ne vidas vilaĝetojn. La pejzaĝo iĝas pli bela kaj de malproksime ni ekvidas la kupolojn de moskeoj kaj minaretojn de Isfahano!

*

La ŝarĝaŭtomobiloj eniris la armenan kvartalon Ĝulfa (Djoulf). Ni devas daŭrigi piede, ĉar la stratetoj estas tro mallarĝaj por la grandaj aŭtomobiloj. Je ambaŭ flankoj de la stratetoj altaj muroj, kiuj kaŝas al la preterirantoj belegajn ĝardenojn kaj parkojn. Sed jen la pordego de la internulejo 6. Ni vidas monton da viŝtukoj kaj lavujojn, kiuj atendis nin. Post la lavado – vespermanĝo. Ni ambaŭ estis tiel lacaj, ke tuj poste ni iris dormi. Estis agrable, post 2-taga laciga vojaĝo meti sin en purajn littukojn, sur ne tro mola lito...

La lecionoj jam komenciĝis. Ekstere varme – junio. Ĉar en Pollando mi finis 4 klasojn, oni metis min en la 5-an. Sed la lernojaroj estas pli mallongaj – en du jaroj oni faras tri lernojarojn, por rekapti la perditan tempon. En Sovetunio mi iris al lernejo, sed ne ĉiuj havis tian eblecon. Ni sidas sur la supra teraso, surtere kaj skribas sur genuoj. Malgraŭ ĉiuj malkomfortaĵoj, la deziro lerni estas granda. Du sinjorinoj, instruistinoj, faras kun ni ĉiujn fakojn.

11.VI.1942. – Hieraŭ vespere mi iris dormi treege laca. Hodiaŭ matene mi tute ne povis leviĝi, mia kapo terure pezis kaj ŝajnis al mi, ke mi havas en ĝi iun maŝinon, ankaŭ la eksteraj glandoj (ĉe kolo) estis ŝveligitaj kaj tre doloris. Posttagmeze estis konfeso (ni du kaj ankoraŭ unu knabino por la unua fojo) do mi perfortis min kaj eliris.

12.VI.1942. – Hodiaŭ estis la sankta komunio: ni tri estis vestitaj blanke. Mi tre malbone fartis kaj dum la meso, jam post komunio, mi preskaŭ svenis. Rimarkis tion Pastro Tomasik kaj donis signon al la direktorino, kiu sidigis min sur la seĝon, alportis akvon kaj amonjakon – tio iom helpis. Poste estis solana matenmanĝo, por ni tri kune kun la geinstruistoj. Kvankam estis tre bongustaj manĝaĵoj, mi nenion povis manĝi, mi sidis senmove. S-ro Dir. Dymowski enmanigis al ni leteron de la Panjo kaj la monon de ŝi. Finfine mi povis kuŝiĝi. Tiam vokis min la flegistino, kaj mezurinte la temperaturon, tuj devigis min transiri al „izolejo”.

19.VI.1942. – Mi kuŝis tie 6 tagojn; kvankam la temperaturo /febrola pli ol 38°/ falis post tri tagoj, mi estis tre malfortigita.

En julio denove ŝanĝo. Ni translokiĝis al la nova internulejo t.n. 9. En la unua etaĝo atendis nin litoj kun puraj littukoj, malsupre troviĝis klasoj kaj manĝoĉambregoj. Sufiĉe rapide mi alkutimiĝis kaj komencis plaĉi al mi la nova loko, des pli, ke oni sukcesis formi la unuan en Isfahano knabinan grupon de skoltinoj. Ni ne povis ankoraŭ multon fari, ĉar mankis ĉio. Sed iom post iom ĉio kompletiĝos.

Dume alproksimiĝadis la 15-a de aŭgusto, la datreveno de la „vistulamiraklo” (en 1920, kvazaŭ per miraklo, la poloj sukcesis forpuŝi el Varsovio la Ruĝan Armeon ĝis la posta venko) kaj por ni skoltinoj ankaŭ granda festo – konsekro de la nova standardo kaj ĵurado de elektitaj skoltinoj. Ni komencis rapide brodi malgrandajn flagetojn por ĉiu skolta trupo, gvidantinoj de la trupoj mustris siajn knabinojn, en la tuta internulejo estis kiel en abelujo.

15.VIII.1942. – Finfine alvenis la atendata tago. Matene ni metis niajn grizajn uniformojn kaj blank-ruĝajn kravatojn. Baldaŭ la sonorilo vokis nin al kolektiĝo. Ni stariĝis kvarvice laŭ trupoj, kaj kiam ĉiuj estis pretaj, ni ekmarŝis, havante frunte la novan kaj belan standardon. La suno estis jam sufiĉe alta, ni marŝis ritme, nur estis aŭdebla bruo de niaj ŝuoj. Tre solene ni eniris en la terenon de la lernejo I, kaj metis nin dekstre de la altaro. Komenciĝis la sankta meso, ĉiu lernejo, sinsekve, kantis religiajn kantojn. Post la meso okazis „la ĵurado”. Malrapide kaj tre klare, kun la du fingroj direktitaj al la standardo, ni ripetis: „Mi havas sinceran volon per mia tuta vivo servi al la Dio kaj Patrujo, helpi al ĉiu homfrato, kaj esti fidela al la skolta ĵuro.”

Iun sabaton ni iris grupe al ekskurso, laŭ la rivero, al la dua ponto. Matene estis agrable-freŝe. Post la ripozo ĉe la rivero, ni reiris al la internulejo. Sed nun estis tre varme kaj la suno

preskaŭ bruligis nin. Ĉiuj estis tre ege lacaj, al mi ŝuo vundis la piedon: mi pensis, ke mi restos survoje. Sed tamen, kun Dia helpo, ni alvenis al nia „9-a”.

Sekvantan tagon, post la reveno de la preĝejo mi eksentis kapturniĝon kaj altan febron. Tio estis la dua tiel forta atako de mia „pelagro”. Dum la tuta tempo de posttagmeza ripozo la febro estis 40°, nur vespere ĝi falis je 39,5°. Sekvatage oni prenis min en „izolejon”. Mia fratino estis tre malfeliĉa, ne sciis, kion fari, ĉar mi senkonscie balbutis. La febro tenis min ankoraŭ 4 tagojn, finfine falis. Sed mi estis tre malforta kaj maldika, do oni sendis min al „sanatorio” (internulejo 20). Post 2-semajna ripozo kaj bonega supernutrado mi „regajnis” 3 kg.

KRISTNASKO 1942

Kiel trafe ni pensis antaŭ du jaroj, ke tio estis nia unua kaj lasta Kristnasko en la mallibereco kaj nordo. Kaj efektive, la pasintjara jam en Samarkando, do „tute” libera, kaj ĉijare...en Irano. Ni ĉiuj multe laboras, por prepari ĝin bele kaj digne. Sinjorinoj „kuiristinoj” kuiras, fritas, bakas, ĉar la 24-an de decembro ni ĉiuj havos komunan „vigilian vespermanĝon”, tradicie polan. Tiun tagon jam de mateno oni metis la manĝejon malgrandan arbeton (tie ĉi ne kreskas pin-arboj, do ion similan), kiun la knabinoj bele vestis per la antaŭe preparitaj ornamaĵoj. Malgraŭ tio, ke la arbo ne estis pino, ĝi bele aspektis. Vespere, kiam sur la ĉielo aperis la unuaj steloj, ni altabliĝis: la tabloj, pro manko de blankaj tablotukoj, estis kovritaj per grandaj littukoj. Ĉiuj memoras la Kristnaskon en Pollando: multaj knabinoj tristas, ĉar ili restis solaj en la mondo: feliĉe ne ĉiuj – en Isfahano estas solaj, sed havas almenaŭ unu el la gepatroj, aŭ en la armeo, aŭ en alia lando. Ĉe la tradicia dividado de oblato multaj ploretas, sed la penso de proksima venko heligas la vizaĝojn.

Finfine aperas la tradiciaj pladoj, niaj sinjorinoj-kuiristinoj vere faris miraklon por trovi preskaŭ ĉiujn ingrediencojn necesaj por prepari ilin. Poste al la salono venas Anĝelo kun flugiloj kaj disdonas al ĉiuj infanoj donac-saketon: ĉiuj kun intereso rigardas, kio estas ene kaj trovas, krom dolĉaĵoj malgrandan objekton. Poste...la kristnaskaj kantoj; la arbeto briletas, la kandletoj bruliĝas kaj ni kantas: „Levu la maneton Diinfano kaj benu nian amatan patrujon”...kaj ŝajnas al ni, ke malgranda Jesuo aŭskultas nin...

*

La tagoj pasas, ni multe lernas, por rekapti la perditan tempon. La vintro alvenas al sia fino, kvankam estas nur komenco de februaro. Sed vintro tie ĉi ne similas al vintro en Pollando: falas malmulte da neĝo (Isfahano kuŝas je 1000 m. super marnivelo). En niaj dormsalonegoj kaj en la klasoj troviĝas specialaj fornetoj – la gasolino gutas farante malgrandan fajron – tio ne produktas multan varmon, estas sufiĉe malvarme.

EN LA „KVINA”

Februaro 1943 --- Kiam la direktorino destinis nin, kun Manjo, al alia lernejo-internulejo, Nr-o 5, komence mi estis tre malkontenta. „De jarcentoj” „La 9-a” kaj „La 5-a” estis en preskaŭ „milita stato” kaj ne ŝatis sin – neniun konis la kaŭzon. Kaj mi devas iri tien? Estis jam vespere, nube, simile kiel en mia kapo...Sed en la „5-a” oni akceptis nin sufiĉe agrable, ni trovis ankaŭ unu konatinon el la „9-a”. Sekvamatene mi reiris „al la lernejo”, kiu troviĝas en la „9-a”. Ĉiuj demandis min, kiel estas en alia internulejo. Poste komenciĝis la leciono. Ĉio iris tre bone, ĉar estis nia amata pola lingvo. Ni devis skribi pri la legendo de „lampiro” kaj mi ricevis tre bonan noton.

Dume „la 9-a” iom post iom likvidiĝis kiel lernejo, ĉar oni metis tie infanojn malsanajn je okuloj. Al „la 5-a” alvenis kelkaj miaj klas-koleginoj, do estis pli gaje, mi ankaŭ translokiĝis al la dormejo, kie estis novalvenintoj.

PASKO 1943

Alproksimiĝadis Pasko. De kelkaj tagoj oni bakas tradiciajn dolĉaĵojn: „baba”-j, tortoj, „mazurkoj”. Ni pentradis la ovojn; bedaŭrinde ne estis akvo-farboj, nur kolor-krajonoj. Granda paska tablo surhavis ĉion. Alvenis patro Tomasik, por konsekri la tablon, sur kio mankis nenio: krom kukoj, estis kolbasoj, ŝinkoj, k.s.

Antaŭ la pastra parolado mi enmanigis al li „bondezir-leteron, pri kiu ni laboris kelkajn tagojn.

15.V.1943. – Ni decidis fari „teatron”. Sed kion? Mi proponis, ke ni prezentu „Neĝulinon”. La propono estis akceptita, sed necesis io alia. Post diskuto ni decidis pri jena programo:

1. Du skoltinoj.
2. Arbaraj fantomoj.
3. Kvar jarsezonoj.
4. Neĝulino kaj sep koboldoj.

La provoj daŭris iom pli ol 2 semajnoj, finfine ĉio estis preta. Mankis nur kostumoj. Ĉiu serĉis por si mem kaj ni devis rapidi. Mi por la rolo de princo trovis ĉe unu sinjorino pantalonon, pelerinon kaj ĉapelon kun plumo.

Sabate posttagmeze ni komencis preparadi „la scenon”. Kurteno estis de littuko. La „publiko” jam alvenis. Aŭdiĝas sonorilo kaj la „kurteno” leviĝas: du skoltinoj kantas. Sekvas la dua peco. Sur la scenejo sidas malgranda orfino kaj triste kantas. Kiam ŝi endormiĝas, alvenas al ŝi la panjo (mortinta); la „arbaraj fantomoj” dancas „tristan dancon”...

La tria programero estis gaja: kvar sezonoj. Alvenas „printempo-princino”, en longa kolora robo kun ornamaĵoj kaj travidebla vualo kaj dancas. Akompanas ŝin „papilietoj”. La publiko estas ravita. Sekve la lokon de „printempo” prenas la „somero” (mi mem), en longa flordeseĝnita jupo kaj sur la kapo – florkrono – antaŭ mi kvar knabinoj dancas „kujaviakon” (unu el la polaj popolaj dancoj). Mian lokon okupas nun „aŭtuno” en longa griza vestaĵo kun folioj, ĉirkaŭita de knabinoj-folioj. Poste dancis koboldoj kaj fine alvenis blanka, trista vintro. La sekvanta punkto de nia teatraĵo estis „La neĝulino”, laŭ la fama filmo de Walt Disney.

Mi estis „la princo”, Wanda ludis rolon de la neĝulino kaj Stacha – la malbonan reĝinon; pli junaj knabinoj estis la koboldoj. Nia direktorino estis vere ravita, ĉar ĉion tion ni faris solaj, sen helpo de kiu ajn plenkreskulo! Post la spektaklo la publiko vokis la „junan paron” al la scenejo kaj speciale aplaudis. Ĉio finiĝis je la 21-a horo.

29.V.1943. – Nia lernejo eldonis murgazeton, kiel kutime ĉion faris nia klaso.

4.VII.1943. – Niajn korojn kovris la funebro: oni anoncis, ke la ĉefo de la pola registaro eksterlande, gen. Władysław Sikorski pereis en aviadila akcidento ĉe Gibraltaro...

16.VII.1943. – La lecionoj finiĝis. Post la libertempo ankoraŭ nia (VI-a) klaso havas ekzamenojn por la gimnazio. Posttagmeze oni disponis atestaĵojn kaj mi deklamis. Sinjoro inspektoro, post sia parolado enmanigis al ni kvar (el nia klaso) libro-premiojn.

FERIOJ

Do, finiĝis la labortagoj kaj komenciĝis ferioj senzorgaj (pasintan jaron ni ne havis libertempon!). La tagordo estis proksimume tia: je la 7-a veksinalo, gimnastiko en la ĝardeno (gvidata aŭ de nia edukistino aŭ de unu el ni). Post matenmanĝo, kunpreninte sandviĉojn, ni ĉiuj iris al naĝejo, troviĝanta ĉe persa gimnazio... Post kelkaj tagoj mi jam scipovis naĝi kaj pasigis ekzamenon. Ni revenadis por tagmanĝo – la apetitoj estis grandegaj! Poste, kvarhora (!) ripozo en silento (rigora). Mi preskaŭ neniam povis dormi, do – malgraŭ la malpermeso, mi legis la „Trilogion” de Sienkiewicz. La libroj de la pola literaturo komencis aperadi zorge de la Ministerio pri edukado (ĉe la Pola Registaro eksterlande) en Palestino kaj iom post iom niaj lernejoj disponis pri la ĉefaj verkoj. Malfrue posttagmeze estis jam pli freŝe, do ni ludis

pilkon aŭ sur luitaj bicikloj faris malgrandajn ekskursojn. Krepusko interrompadis la ludadon. Malpurajn kaj tre malsataj ni revenadis por vespermanĝo. Iom da babilado, vespera promenado kaj post komuna preĝo, ĉiuj (bedaŭrinde) je la 21-a devis iri dormi. Larĝe malfermitaj fenestroj alportis al la dormoĉambroj freŝan aeron, tamen ne ĉiam mi povis facile endormiĝi: mi pensis pri la Paĉjo, kie li estis, kion faras?..(Pri la mortigo de ĉiuj polaj oficiroj en la sovetaj militkaptejoj ni eksciis fine de 1943) kaj pri nia malproksima Patrujo, tiel suferanta...

De la 11-a ĝis la 18-a de septembro, en la „I-a” al kiu apartenis vastega ĝardeno, okazis la unua skolta tendaro, kio estis vere grandioza travivaĵo por ni.

DJULFA (Ĝulfa)

La 18-an de decembro 1943 ĉiuj gimnaziaj kaj liceaj klasoj translokiĝis al la armena parto de Isfahano, nomata „Ĝulfa”. Tiele ni devis disiĝi kun mia fratino Manjo, ĉar ŝi frekventis ankoraŭ unua gradan lernejon (en la pola lernejsistemo estis 6 klasoj unuagradaj, 4 klasoj de gimnazio kaj 2 de liceo). Sed ni ambaŭ jam havis amikinojn, do la disiĝo estis iom mildigita.

La nova ejo konsistis el la longa unuetaĝa domo: teretaĝe troviĝis la klasoj (somere ankaŭ ekstere, en bela granda ĝardeno), kaj je la unua etaĝo – dormejoj. Malsupre estis ankaŭ granda manĝo-salono, laŭnecese servanta kiel legejo, studejo kaj ludejo. Ekstere en malalta domo estis situata granda kuirejo.

La vivo jam estis pli bone organizita, aperis pli da polaj libroj: ni aktivis ĉiam pli serioze, krom la lernejo, en la skolta movado, lerneja ĥoro, teatra rondeto k.s.

Ni kune lernis, loĝis kaj amuziĝis: vintre la lernado okazis teretaĝe, en negrandaj ejoj; somere – en la ĝardeno estis konstruitaj tabloj kaj benkoj enmetitaj en la grundon, sub ŝtofaj tegmentoj. Teretaĝe troviĝis ankaŭ grandega salono, kiu servis kiel manĝejo kaj distrejo. Supre, en sufiĉe grandaj ĉambroj, loĝis la knabinoj kune; ne multaj knaboj (filoj de la profesoraro kaj personaro) loĝis en aparta domo kaj venadis ĉe ni por lerni kaj manĝi. La plej granda parto de la knaboj kaj junuloj troviĝis en kadetaj lernejoj en Palestino.

Krom la lernado, ni multe aktivis sur aliaj kampoj: skolta movado, diversaj sportoj, lerneja ĥoro, dancensembloj, teatrado, ekskursoj sur luitaj bicikloj, somere ĉiutaga naĝejo – la „Pola Isfahano” estis malgranda socia nukleo, kun lernejoj, internulejoj, hospitalo, sanatorio...

La lasta granda okazintaĵo estis 6-semajna skolta tendaro, okazinta somere 1945 en unu el la plej grandaj domoj-lernejoj ekster la urbo.

En septembro 1945 komenciĝis la likvidado: la milito jam estis finita, sed la poloj, kiuj pasis tra la „Soveta infero”, ne volis reveni al Pollando, liberigita de la germanoj, sed... submetita al la reĝimo perforte alportita de la orienta najbaro.

Granda parto forveturis al diversaj ekstereŭropaj landoj.

Ĉirkaŭ 5000 estis akceptitaj en Libano: ili loĝis en ok kristanaj (maronitaj) vilaĝoj, proksime de Bejruto.

„La pola Isfahano” en sia granda parto trovis lokon en Zouk-Michael, 18 km de Bejruto, 3 km de la maro, 200 m supermarnivelo, ĉirkaŭ la vojo, kiu kondukis al la montara parto de Libano. En la vilaĝo loĝis ĉ. 400 libananoj, kiuj tre amike akceptis nin, 733 polojn. Ili ofte partoprenis en nia kultura vivo, eĉ komencis lerni la polan lingvon.

En Zouk troviĝis du gimnazioj: ĝeneral-kleriga kun liceo kaj kudristina, ankaŭ unu elementa lernejo.

Por 70 infanoj kaj gejunuloj, orfoj aŭ sen gepatroj surloke – oni aranĝis en aparta granda domo, 2 km de la vilaĝo, internulejon, en kiu ankaŭ mi loĝis kun mia fratino. Post la sciigo pri la mortigo de mia Paĉjo, ia Panjo edziniĝis duafoje je armeno kaj tial restis kun la Avinjo en Teherano.

Ĉiuj aliaj loĝis en private luitaj loĝejoj kaj dometoj. Ĉiu ricevis monon por mem mastrumi.

Por ni Libano, post severa muzulmana Irano, estis preskaŭ Eŭropo. Ni povis libere kaj sendanĝere moviĝi, fari longajn skoltajn ekskursojn, vizitadi Bejruton. Tuta nia eksterlerneja aktivado multe plivigliĝis.

Bedaŭrinde Libano ne povis esti daŭre la celloko de la poloj: en 1947 komenciĝis do vera „ekzodo” el Libano. En la daŭro de la tuta jaro 1947 kaj komenco 1948 – al Britio forveturis ĉ. 3500 personoj, 607 revenis al Pollando, kaj pli malgrandaj grupoj al Kanado, Usono, Aŭstralio, Argentino, k.a.

Mi kaj mia fratino en januaro 1948 iris al Britio: mi volis fini (granda parto de la lernejo iris tien) maturekzamenon. Tion mi realigis en julio (estis la lasta pollingva maturekzameno en Britio) kaj novembre 1948 ni ambaŭ revenis, post okjara foresto, al nia lando.

Sed tio ja estas tute alia historio...

- daŭrigota -

S-ino Ada Sikorska Fighiera laborante

Fotis. David Curtis la 25-an de oktobro en 1978, en la Eŭropa Esperanto Centro en Bruselo.

Aranyköpések – Gyerekszáj / Ridindaj diroj - Infanaj diroj

Fekete-fehér?

Egy esős őszi délutánon az ismerősünk és unokája a kandalló előtt ülve régi fényképalbumokat nézegetett. A gyerek hosszan szemlélte nagyanyja gyerekkori fényképeit, majd egy idő múlva megkérdezte:

- Nagymami, amikor te kislány voltál, minden fekete-fehér volt?

Parkánszkiné Gerő Zsuzsa

Ĉu nigra - blanka?

Dum pluva aŭtuna posttagmezo, sidante antaŭ la kameno, nia konatino kaj ŝia nepeto rigardadis malnovajn fotoalbumojn. Li longe ekzamenis la infanaĝajn fotojn de sia avinjo, fine, post pripenseto, li demandis:

- Avinjo kara, ĉu ĉio estis nigra-blanka, kiam vi estis knabineto?

Suzana Gerő s-rino Parkánszki

A kiskutya

Szomszédaink három éves kislánya, Julika nagyon szeretett volna kutyát, de a mamája nem engedte. Egyszer, amikor átmentünk hozzájuk vendégségbe, Julika boldogan újságolta, hogy a mamája azt mondta, fog kapni egy kutyát. Meglepetten kérdeztük:

- Mikor?
- Majd ha a disznók repülnek. – jelentette be Julika büszkén.

Hundeto

Trijara filineto de niaj genajbaroj ege deziris havi hundon, sed ŝia patrino ne permesis tion. Foje, kiam ni vizitis ilin, Julinjeto informis nin kun ĝojo, ke laŭ promeso de panjo ŝi ricevos hundon. Ni, surprizitaj, demandis:

- Kiam?
- Kiam porkoj flugos. – deklaris Julinjo fiere.

Suzana Gerő s-rino Parkánszki

A JAPÁN ESZPERANTÓ MOZGALOM TÖRTÉNETE

Mikor kezdődött a japán Eszperantó mozgalom?

A japán szervezett mozgalom 1906-ban kezdődött. Ez az év csodálatos volt. Először is: Hutabatei Simei ismert író kiadta „Sekai-go (világnyelv) c. tankönyvét Tokióban, Fodor Postnikov. segítségével. Hutabetei Simei tankönyve jól elkelt, sokan aztán ebből tanulták az eszperantót, s közülük aktív eszperantisták kerültek ki.

Másodszor: 1906-ban Georg Edward Gauntlett angol nyelvtanár Okayama tartományban megismerkedett az O'Connor által írt eszperantó tankönyvvel, ő maga levelező tanfolyamot indított: a tanulók száma elérte a hatszázhetvenhetet.

Harmadszor: Kuroita Katumi történész doktor, aki Alfonse Mistlernek a Nagasaki Press-ben megjelent cikke alapján ismerte meg s kezdte tanulni az eszperantót, májusban írt a nyelvről egy cikket a yomiuri újságban. A cikk nyomán híre kelt az eszperantónak. Gauntlett levelező tanfolyamának névjegyzéke alapján ő és még két eszperantista 1906. június 12-én Tokióban megalapította a Japán Eszperantista Szövetséget, szeptemberben pedig sor került az első Japán Eszperantó Kongresszusra is.

Mikor alakult meg a Japán Eszperantó Intézet (JEI)?

A következő évben, 1907-ben volt a második Japán Kongresszus, de aztán a mozgalom stagnálása következett be: a harmadik kongresszusra csak tíz év múlva, 1916-ban került sor. Attól kezdve viszont, eltekintve az 1944-ben második világháború folytán való megtorpanástól, a japán kongresszusok sora mindmáig töretlen. 1919-ben a szövetség

gazdasági állapota olyan rosszra fordult, hogy a szövetség egyszerűen megbénult: elkerülhetetlenné vált egy teljesen új szervezet alapítása. Ez év végén speciális összejövetelt tartottak, ez eredményezte a JEI megalakulását, amely azóta is a japán eszperantó mozgalom fő mozgatója. Revuo Orienta című sajtóorgánuma, mely először 1920 januárjában jelent meg, 2007. januárban elérte ezerhuszonnyolcadik számát.

Milyen volt a mozgalom a második világháború végéig?

A Kína ellen vívott 1921. évi háborút követően, 1933-ban Japán kilépett a Népszövetségből. Az országban háborús szellem uralkodott, végül 1941-ben Japán, szövetségbe lépve Németországgal és Olaszországgal, háborút indított Amerika, Anglia, Hollandia, Franciaország stb. ellen. Ebben a helyzetben egyes eszperantisták maguk is a kormány agresszív politikájának szellemében tevékenykedtek. A JEI sem ezt az utat nem követte, sem pedig ellenállást nem tanúsított. Az eszperantisták többsége az eszperantó ápolásán, védelmén kívül nem tehetett semmit, nem látták előre, mi fog történni, milyen irányt vesz Japán a következőkben. A csendes-óceáni háború elején Japán győzedelmeskedett, de aztán a helyzet egyre rosszabbra fordult. 1944-ben, amikor az amerikai légitámadások veszélye fenyegetett, a Revuo Orienta márciusi számában jelent meg a következő közlemény: „Újságunk rendszeres megjelentetését ezzel a számmal felfüggesztjük”. – A háború 1945. augusztus 15-én ért véget. Szerencsére a légi támadások a JEI helyiségeiben nem tettek kárt, Tokió felégetett pusztaságán a Japán Eszperantó Intézet irodájának épülete ép maradt.

Hogyan fejlődött a mozgalom azután?

A Japán Eszperantó Intézet (JEI) a mozgalmat helyreállította. Tíz évvel a háború vége után, 1956-ban, Japán – a szervezet 80. tagjaként – beléphetett az ENSZ-be; ugyanebben az évben a Japán Eszperantó Intézetet az Eszperantó Világszövetség Japánt képviselő tagszervezetének ismerték el.

1960-ban a 47. japán kongresszus felajánlotta az 1965. évi, ötvenedik eszperantó világkongresszus tokiói megrendezését - erre 1965. augusztus 1-7. között került sor. A világkongresszusra negyvenhat országból 1710 személy jelentkezett, Koreából 20, Kínából 12 jelentkező volt, de Koreából végül is csak két fő vett részt.

Milyen a fejlődés az Egyetemes Kongresszus után máig?

1969 májusában meghalt Ossaka Kenzi, a japán Eszperantó mozgalom motorja, a Japán Eszperantó Intézet megalapításának fő kezdeményezője. A JEI általános titkára, Miyake Sihei 1971-ben megvált tisztségétől. A japán eszperantó mozgalomban új hullám és új aktivisták jelentek meg.

Ezekben az években két szervezet működött: a Japán Eszperantó Intézet és az Eszperantó Csoportok Kansajai Ligája (ez utóbbit Miyamoto Masao vezette). Az egyik Japánnak a keleti, másik a nyugati részében játszott fő szerepet. A két szervezet hivatalai ebben az időben új irodába költöztek.

Két említésre méltó szótárat adtak ki ezekben az években: egy japán – eszperantó és (1983) és egy új eszperantó - japán szótárt (2006). Meg kell említeni Yatugatake eszperantóházát, melyet 1994-ben Morita Yooko asszony ajándékozott a Japán Eszperantó Intézetnek (a JEI-nek), hogy az (a francia híres eszperantóközpont mintájára, a szerk.) Japán Gresillon-já legyen. A 90-es évektől, hála az erős japán gazdaságnak, a japánok minden világkongresszuson részt vesznek, és a kongresszus megrendezését támogatják is, főképp anyagilag.

A politikai stabilizáció és gazdasági fejlődés miatt Ázsiában megteremtődtek az eszperantó mozgalom – nem elkülönülő, hanem az együttműködésre alapozó – fejlesztésének feltételei 1991-ben az *Esperanto* lap. Ázsiában jelent meg, 1994-ben megalakult az Eszperantó Világszövetségnek az ázsiai eszperantómozgalommal foglalkozó bizottsága (Komisiono pri Azia Esperanto-Movado, KAEM), 1996-ban pedig megrendezték az eszperantó első Ázsiai Kongresszusát.

Az Internet korában s a fent leírt körülmények között a japán eszperantisták előtt tágabb perspektíva nyílt, s most az eszperantó mozgalommal kapcsolatos felelősségük is nagyobb, nemcsak Japán tekintetében, hanem az eszperantónak az egész világon való helyzetével kapcsolatban is. A Jokahamában megrendezett 92. eszperantó világkongresszus lehetőségekkel is élve a japán eszperantómozgalom ezután remélhetőleg még energikusabban, még egyenletesebben fog haladni előre.

Szeretnék valamit tudni a japán eszperantó kultúráról

Miyamoto Masao, Ossaka Kenzi, Konisi Gaku, Nakagaki Kojiroo s mások sok japán irodalmi művet lefordítottak eszperantóra. Ugyanakkor Japán – története és földrajzi helyzete folytán – mindig is inkább kívülről fogadott kulturális és civilizatorikus hatásokat, s ezeket aztán a maga viszonyi között továbbfejlesztette, beépítette. Így az eszperantó terén is az a helyzet, hogy nem sok eredeti eszperantó nyelvű alkotás származik japán eszperantistáktól. .

Ezek között vannak Hasegawa Teru „Verkoj de Verda Majo” címen kiadott művei. Hasegawa Teru annak idején követte kínai férjét Kínába és ott a japán elnyomás ellen harcolt, eszperantóul írt – az egész világhoz szólt.

Japánban az eszperantó kultúrához az utóbbi idők legnagyobb teljesítményével a 25 áprilisában elhunyt Ito Kanzi járult hozzá. Összegyűjtötte Zamenhof rengeteg írását, rengeteg Zamenhoffal kapcsolatos dokumentumot, és kiadta 57 kötetes sorozatát (Plena Verkaro de Zamenhof = Zamenhof összes műve).

Könnyű megtalálni a kongresszus színhelyén Hori Yasuo sorozatát, melynek címe: *Raportoj el Japanio* (Jelentések Japánból). Hori Yasuo 1991-ben kezdte írni beszámolóit a japán társadalomról, politikáról, nevelésről, erkölcsről, kultúráról, szokásról stb. 2007-ben jelenik meg tizedik kötete. A másik könnyen elérhető mű a *Japán énekek* (1-6) sorozata, szövegekkel és kottákkal, lejegyzett dallamokkal, Yamada Tadasi szerkesztésében, aki Konisi Gaku segítségével is támaszkodhatott. Szinte minden eszperantóra fordított japán éneket egybegyűjtöttek. Az említett két könyv igazán jó ajándék lesz az önök eszperantista barátainak.

Hori Yasuo cikkét Eszperantóra az *Esperanto* c. lap 2007. februári számából magyarra fordította Pásztor László

HISTORIO DE LA JAPANA ESPERANTO MOVADO

Kiam komenciĝis la japana Esperanto-movado?

La japana organizita movado komenciĝis en 1906. Tiu jaro estis tre mirinda jaro. Unue Hutabatei Simei, konata verkisto, eldonis lernolibron titolitan „Sekai-go”(Monda lingvo) en Tokio, subvenciitan de la rusa kapitano Fjodor Postnikov. Lia lernolibro bone vendiĝis, kaj multaj homoj lernis Esperanton per ĝi, kaj el tiuj homoj naskiĝis aktivaj esperantistoj.

Due en 1906 George Edward Gauntlett, instruisto de la angla lingvo en la gubernio Okayama, kiu hazarde renkontis Esperanto-lernolibron verkitan de O'Connor, komencis korespondan kurson de Esperanto kaj la nombro de la lernantoj atingis 677. Trie, Kuroita Katumi, doktoro pri historio, kiu ekkonis la Esperanton pere de artikolo en Nagasaki Press skribita de Alfonse Mistler kaj komencis lerni Esperanton, skribis artikolon pri Esperanto en majo 1906 en la ĵurnalo Yomiuri, dank'al kiu disvastiĝis informoj pri Esperanto. Surbaze de la nomaro de la Koresponda Kurso de Gauntlett, li kaj aliaj du esperantistoj la 12-an de junio 1906 fondis en Tokio Japanan Esperantistan Asocion, kaj en septembro okazis la unua Japana Esperanto-Kongreso.

Kiam fondiĝis Japana Esperanto-Instituto (JEI)?

En la sekva jaro 1907 okazis la dua Japana Kongreso, sed poste sekvis movada stagnado, kaj la tria Japana Esperanto-Kongreso okazis nur post 10 jaroj, en 1916. Tamen de tiam la japanaj kongresoj seninterrompe okazadas ĝis nun krom en 1944 dum la dua mondmilito.

En 1919 la ekonomia stato de la asocio fariĝis tiel malbona, ke la asocio paralizigis, kaj fondo de tuta nova organizo iĝis nepre necesa. Fine de tiu jaro okazas speciala kunveno, el kiu rezultis la fondiĝo de Japana Esperanto-Instituto (JEI), kiu ĝis nun estas la motoro de la japana Esperanto-movado. La unua numero de ĝia organo La Revuo Orienta eldoniĝis en januaro 1920 kaj ĝi atingis la numeron 1028 en januaro 2007.

Kia estis la movado ĝis la fino de la dua mondmilito?

Sekvante la militon kontraŭ Ĉinio en 1931, Japanio forlasis la Ligon de Nacioj en 1933. Enlande regis militarismo, kaj fine Japanio komencis militi kontraŭ Usono, Britio, Nederlando, Francio ktp. en 1941, aliancante kun Germanio kaj Italio. Sub tiu situacio iuj esperantistoj laboris laŭ la agresa politiko de la registaro. JEI nek sekvis la saman vojon, nek kontraŭstaris. Plimulto de la esperantistoj povis fari nenion krom protekti sian Esperanton, ne povante antaŭvidi kio okazos kaj kien Japanio iros.

Komenca de la Pacifika Milito Japanio venkadis, sed poste la situacio pli kaj pli malboniĝis. En 1944, kiam oni timis aeratakojn fare de Usono, en la marta numero de la Revuo Orienta aperis la anonco „Perioda apero de nia organo ĉesos per la nuna numero”. La milito finiĝis la 15-an de aŭgusto 1945. Feliĉe la oficejo de JEI ne suferis pro aeratakoj, kaj restis sendifekta sur la bruligite ebena tero de Tokio.

Kiel progresis la movado poste?

JEI tuj komencis restarigi la movadon. En 1956, 10 jarojn post la fino de la milito, al Japanio oni permesis membriĝi al Unuiĝintaj Nacioj kiel la 80-a membro, kaj samjare JEI estis aprobita kiel landa asocio de UEA.

En la 47-a Japana Kongreso en 1960 oni decidis inviti la 50-an Universalan Kongreson en 1965 al Tokio. La nombro de aliĝintoj estis 1710 el 46 landoj. El Azio aliĝis 20 el Koreio kaj 12 el Ĉinio, sed efektivaj partoprenantoj estis nur du el Koreio.

Kia estas la evoluo post tiu UK ĝis hodiaŭ?

En majo 1969 mortis Ossaka Kenzi, la motoro de la japana Esperanto-movado kaj de la fondo de JEI. La ĝenerala sekretario de JEI Miyake Sihei ekŝiĝis en 1971. En la japana Esperanto-movado aperis nova ondo kun novaj aktivuloj. Dum tiuj jaroj JEI kaj Kansaja Ligo de Esperanto-Grupoj (kiun gvidis Miyamoto Masao), kiuj ludis gravan rolon respektive en la orienta kaj la okcidenta partoj de Japanio, translokiĝis al nova oficejo. Dum tiuj jaroj menciindaj estas eldonoj de du vortaroj, nome Vortaro Japano-Esperanta (1983) kaj nova Esperanto-Japana Vortaro (2006), kaj Esperanto-Domo de Yatugatake, donacita en 1994 de ŝino Morita Yooko al JEI, por ke ĝi estu Grezijono de Japanio. De la 90-aj jaroj, dank'al la forta japana ekonomio, japanoj multe partoprenas en ĉiuj UK-oj kaj subtenas, ĉefe finance, la kongreson. En Azio, pro la politika stabiliĝo kaj la ekonomia progreso, naskiĝis kondiĉoj por progresigi la Esperanto-movadon, ne izolate, sed kunlabore. En 1991 ekaperis la organo Esperanto en Azio, en 1994 fondiĝis Komisiono de UEA pri Azia Esperanto-Movado (KAEM) kaj en 1996 okazis la unua Azia Kongreso.

En tiu situacio kaj en la epoko de interreto la japana esperantistaro ekhavis pli vastan perspektivon kaj pli grandan respondecon pri la Esperanto-movado ne nur en Japanio sed ankaŭ en la mondo. Profitante la okazigon de la 92-a UK en Yokohamo, la japana Esperanto-movado espereble pli forte, pli konstante antaŭeniros.

Mi volas scii ion pri la japana Esperanto-kulturo

Multaj japanaj literaturaĵoj estas tradukitaj en Esperanton pere de Miyamoto Masao, Ossaka Kenzi, Konisi Gaku, Nakagaki Kojiroo ktp. Tamen historie kaj situe Japanio ĉiam akceptis novan kulturon kaj civilizacion de ekstere kaj evoluigis tiuj enlande, do ne multas originalaj verkaĵoj verkitaj de japanaj esperantistoj. Inter tiuj estas Verkoj de Verda Majo de Hasegawa Teru, kiu sekvis ŝian ĉinan edzon en Ĉinion kaj batalis kontraŭ la japana invado. Ŝi verkis en Esperanto kaj sendadis siajn vokojn al la tuta mondo.

Lastatempe la plej granda kontribuo al Esperanto estas tiu de Ludovikito, s-ro Ito Kanzi, kiu forpasis en aprilo 2005. Li kolektadis multege da Zamenhofaĵoj kaj eldonis la 57-voluman PVZ (Plena Verkaro de Zamenhof).

Kiujn vi povos facile trovi en la kongresejo, tiuj estas unue verkoj de Hori Yasuo, serio de Raportoj el Japanio. En 1991 li komencis verki raportojn pri la japanaj socio, politiko, edukado, moro ktp kaj en 2007 eldoniĝos lia 10-a libro. La alia estas serio de Japanaj Kantoj (1-6) kun muzikaj notoj, kiujn redaktis Yamada Tadasu helpe de Konisi Gaku. Ili kolektis preskaŭ ĉiujn japanajn kantojn tradukitajn en Esperanto. Tiuj du specoj de libroj fariĝos tre bonaj donacetoj al viaj Esperantaj amikoj.

Hori Yasuo
Revuo „Esperanto” februaro 2007

A játék

Anya és kis fia kiengedte a ketrecekből a nyulakat, hogy szabadon futkározva, füvet rágicsálva élvezzék az életet a kert elkerített nyúlfutójában. A nyári fűvön a meggyfa alatt és a ketrecek körül a nyuszik oly vidáman ugrándoztak, játszottak egymással, hogy megirigyelték a kis süldőmacskák.

A kerítésről leugrottak a földre, és először a földhöz lapulva figyelték a nyulakat, aztán elkezdtek hemperegni. Így hívták játszani az ugrándozó rövid farkúakat. A nyulak először csak figyelték őket, nem akarván játszani a hosszú farkúakkal. Aztán hirtelen nekik rohanva elűzték az idegeneket. Ezután a kicsi macskák felültek egy ketrectetőre, és onnan figyelték tovább a nyulak vidámságát.

Eközben az anya a nyúllakásokat takarította, időnként lehajolva az alsó ketrecekhez is. A fiúcska hordta a jó illatú, lucernával kevert szénát és az árpát a már tiszta ketrecekbe.

Hirtelen az anya úgy érezte, hogy a haja beleakadt a ketrec szélfűtta deszkájába, mert a fejét a haja húzódása miatt nem tudta mozdítani sem jobbra, sem balra. Végül, egy kissé mégis sikerült megmozdítania a fejét. Amikor felnézett, akkor látta meg, hogy a cicák gyeplőként fogják a haját.

Az anya óvatosan felnyúlt hozzájuk, és megcirógatta a kicsiket. Erre aztán a pajkos jószágok új játékot eszeltek ki. A hajhúzást abbahagyták. Aztán először az anya fejére ugrottak, majd a hátán végigfutva a földre ugrottak. Onnan fel a kerítésre, aztán le annak túloldaláról a veteményes kertbe és eltűntek a karalábék között.

Pásztor Lászlóné

Ludo

Patrino kaj ŝia fileto ellasis la kuniklojn el la kaĝoj, ke tiuj libere kurante, sin paŝtante, ĝuu la vivon en la ĉirkaŭbarita kurejo de la ĝardeno. Sur la somera herbo, sub la griotlarbo ĉirkaŭ la kaĝoj, la kunikloj saltadis kaj kunludadis tiom vigle, ke la jam iom kreskintaj katidoj ilin ekenviis. La katetoj saltis de la barilo sur la teron; unue, premante sin altere, ili atentis la uiniklojn, poste ili ekis ruliĝadi sur la tero, vokante tiel kunludi la saltantaj mallongvostulojn. La kunikloj komence, ne volante ludi kun la longvostuloj, nur rigardis ilin. Poste alkuragante forpelis ili la fremdulojn. Post tio la katetoj sidiĝis sur la tegmenton de unu el la kaĝoj, kaj de tie ili atentis plu la gajan petoladon de la kunikloj. – Dume la patrino estis puriganta la kuniklo-hejmojn, de tempo-al tempo klinante sin al la malsupraj kaĝoj. La knabeto, ŝia filo, portadis en la jam purajn kaĝojn hordeon kaj bonodoran fojnon miksitajn kun luzerno. Subite la patrino rimarkis, ke ŝia hararo kaptiĝis de ventoblovata kaĝotegmenta tabulo, ŝi ja povis movi sian kapon nek dekstren, nek maldekstren. Fine, tamen, ŝi sukcesis iom moveti la kapon. Rimarkis ŝi nur tiam, ekrigardinte supren, ke la katidoj prenas ŝian hararon kvazaŭ bridon. La patrino atenteme etendis sian manon supren, kaj ekkaresis la katidetojn.

Je tio la petolemaj bestetoj ekpensis pri nova ludo. Ili do ĉesis tiri ŝiajn harojn. Nun ili saltis sur la kapon de la patrino, kaj trakurinte ŝian dorson ili saltis sur la teron. De tie ili saltis sur la barilon, kaj ĉe la fino denove ili saltis al la ĝrundo, jam en la legomĝardeno.

Poste ili malaperis inter la brasikrapoj.

Adrienne, s-rino Pásztor

A Magyar Költészet napja alkalmából – kérjük – fogadják szeretettel az alábbi verset

Kisspál János Végrendelet

Bogácson, a hegyek alján
Kerestem a kaptárkövet.
Azt a sziklát nem leltem meg,
De találtam szőlőtövet.

A tőkének ága-boga
vékony vessző, a venyige,
rajta függő szőlőfürtök
szüretig a tőke nyűge.

Bogyó még nagyon apró
De dolgoznak már a gének,
Októberre nedűt termel
A borivás istenének.

És a végén jót mulattam
A bogácsi pincesoron.
Ha meghalok, egy pincében
Legyen a halotti torom.

Ni petas, ke okaze de la **hungara Tago de la Poezio** bonvolu akcepti la sekvan poemon:

Johano Kisspál
Testamento

Ĉe montetoj apud Bogács
serĉis mi ŝtonabelujon.
Ne troviĝis tia rokaĉ',
sed mi trovis vinberujon.

Vinberujo disbranĉiĝas,
kaj maldikas en ĝi vergoj,
La vinberoj dependiĝas,
ĝis rikolto estas ŝarĝoj.

Vinberoj ne estas grandaj,
sed en ili estas genoj,
kiuj sukojn igos frandaj,
oferi por Bakĥo, benoj.

Fine iĝis celo, kelo,
amuziĝi. Sort-strangeto.
Se mi mortis jam, en kelo
estu mia mort-bankedo!

Dr. Molnár Lajos – Dr. Farkas Julianna
„NYELVINDÍTÓ” NEMZETKÖZI MUNKACSOPORT

Előzmények

2003 nyarán kezdeményeztük, az Európai Alkotmány létrehozásáról való értekezés első két részének eszperantóra fordítását. 2005 júniusban megjelent a magyar –eszperantó, majd októberben az angol-eszperantó füzet is, meggyőzni az EU döntéshozóit a tényről, - hogy a semleges nemzetközi eszperantó nyelv alkalmazható a legbonyolultabb emberi gondolatok kifejezésére is.

A füzetek előszavában (ld. és konzultálj a <http://www.egalite.fw.hu/konstitucio/> a következő mondatok vannak:

„ Javasoljuk, hogy az EU fogadja az Eszperantót mint egyik hivatalos nyelvét, és befolyásolja tagállamainak az eszperantó tanításának bevezetését első idegen nyelvként az alapfokú iskolákban, hogy fejlessze a nyelvtanulás képességét.

Így az EU megvalósítana történelmi tettet és egy generáció idejében minden polgára egymással tolmács nélkül tudna beszélni, megőrizve ugyanakkor saját nyelvét”.

Meg kell vallani, hogy az első javaslat megvalósulása a közeljövőben nem várható, de már van halvány remény, hogy az uniós döntéshozók egyrésze támogatni fogja a második javaslatot.

Véleményünk szerint az európai eszperantistáknak kell elfogadni most mindennek előtt a nemzetközi nyelv képességfejlesztő szerepét!

2005 őszén Dr. Renato Corsetti felhívta figyelmünket a brit eszperantista tanárok „nyelvindító” programjára. Rögtön levelezést kezdtünk Dr. Angéla Tellier professzornővel, aki kollégáival összeállította a „nyelvindító” program tananyagát.

Legnagyobb örömünkre a brit eszperantó tanárok kidolgozták az eszperantó szélesskálájú tanításának módszertanát az elemi iskolákban mint a sokkal nehezebb nemzeti nyelvek tanulásába való bevezetését.

Ennek az elméletnek és gyakorlatnak az elterjesztésére 2006 májusában kezdeményeztük a „nyelvindító” munkacsoport megalapítását. A „nyelvindító” nevet brit barátaink engedélye és beleegyezése után használjuk.

Célok

A nemzetközi „nyelvindító” munkacsoport javasolja, hogy minden gyerek kapjon anyanyelvi nevelést lehetőleg 8. éve végéig, hogy szilárd anyanyelvi ismereteket szerezzenek a beszédet, olvasást, írást és számolást illetően.

Javasoljuk, hogy az Eszperantó legyen az első idegennyelv és képességfejlesztő tantárgy a 9. 10. 11. években és aztán a 12. és 14. években a gyerekek kezdjenek tanulni egy szabadon választott nemzeti nyelvet, hogy az érettségi vizsga alkalmával mindenki legalább középfokon három idegen nyelvet értsen. Időközben egy teljes évet takarít meg az Eszperantó tanuláskönnyítő hatásával. A megtakarított pénz és idő használható más szükséges képességek fejlesztésére.

Gyűjtjük az eszperantisták címeit, akik egyetértenek és készek együtt dolgozni a fent említett célok eléréseért. Külön fontosak azoknak az eszperantista tanároknak a címei, akik már most tanítanak, vagy hamarosan tanítani fogják a nemzetközi nyelvet az elemi iskolákban.

A legfontosabb cél, hogy minden európai országban legyen legalább 1 -5 alapfokú „ajánló iskola”, ahol tanítják az eszperantót. Ez iskolák között a legjobb kapcsolatot akarjuk elérni.

Gyűjteni kell az érveket, melyek meggyőzik a szülőket a nemzetközi nyelv bevezető oktatási hasznosságáról és szerezzenek valóban alkalmazható nyelvtudást.

Meg kell nyernünk az eszperantista tanárok többségének megértését és támogatását.

Az első, minden országban alkalmazható 2 -4 éves tanterv kidolgozása nem lehetséges.

Fejlesztjük azokat a taneszközöket Dr Kovács Katalinnal, az eminens honlap (<http://www.edukado.net>) szerkesztőjével, amelyek pontosan illenek 7 – 11 éves gyerekek tanítására.

A <http://www.egalite.fw.hu> honlapon fogjuk megjelentetni lehetőség szerint legtöbb nemzeti nyelven brit barátaink „nyelvindító” honlapjának általános részeit.

Munkacsoportunk egyik legfontosabb feladata lesz támogatásokat, anyagi eszközöket szerezni az „ajánló alapfokú iskolák” számára.

Végül, amikor a nemzetközi együttműködés első eredményei mutatkozni fognak, nekünk fel kell hívni az EU neveléspolitikusainak a figyelmét ezekre a jól működő ajánló iskolákra.

Eddigi eredmények

Amikor ezt a vonalat megalkotjuk, a nemzetközi „nyelvindító” munkacsoportnak már több mint 60 tagja van, nem csak Európából, hanem az egész világból. Tagságunk állandóan bővül. Mostanáig a munkacsoport 12 körlevele jelent meg. 2006 október óta – Kádár Sándor segítségével - munkacsoportunknak saját levelezési listája van (lingvolan@googlegroups.com). A levelezési lista biztosítja, hogy körleveleink minél

gyorsabban elérjék munkatársainkat és tagjaink, szimpatizánsaink könnyen és gyorsan megbeszélhessék a teendőiket.

A brit „nyelvindító” honlap (ld. A <http://www.springboard2languages.org>) Dr. Dudich Endre, Leo de Cooman, Remy Sproclants, Yves Eechout, Georgios Dermatis és Mészáros István segítségével már megjelent az angolon kívül az Eszperantó, francia, görög, magyar és holland nyelvek a <http://www.egalite.fw.hu> honlapon és a munkacsoport minden tagja megkapta azt mint a 4. körlevél tartozékát.

Flandriai barátunk, Leo de Cooman folytatja a „nyelvindító” honlap más különböző részeinek eszperantó és holland nyelvre fordítását. Az ő fordításai alapján készülnek a többi nemzeti nyelvi variációk.

A Budapesti Orvosi Eszperantó Szakcsoport már megkezdte azon magyar elemi iskolák szerény támogatását, ahol már tanítják az Eszperantót.

2006 ősz óta támogatja és terjeszti a Munkacsoport a „kultúra és a soknyelvű párbeszéd” c. tervezetet, amelynek célja az idősebb gyerekek és fiatalok ismerkedése (középiskolások, cserkészek) a semleges és hídnyelvvel. Ld. Dr. Kovács Katalin honlapjának „nyelvtanuló tervezetek” rovatát. (<http://www.edukado.net>). A Munkacsoport tagjai már elkészítették a tervezet több mint 10 nemzeti nyelvű variációját, amelyet összerendez Bulgáriában Mariana Gencseva professzornő.

Már kialakult egy jó együttműködés a Juna Amiko c. ujság szerkesztőivel. Az ujság biztosítani fog egy külön rovatot a Munkacsoport tevékenységének ismertetésére.

Reméljük és várjuk az önök jelentkezését a „Nyelvindító” Nemzetközi Munkacsoportba a következő hálócímen:

ludoviko@freemail.hu

D-roj Ludoviko Molnár kaj Julianna Farkas Internacia Laborgrupo „Lingvolanĉilo”

Antaŭaĵoj

Somere de la jaro 2003 ni iniciatis esperantigon de la unuaj du partoj de la **Traktato pri estigo de Eŭropa Konstitucio**. En junio 2005 aperis la hungara-esperanta kaj en oktobro ankaŭ la angla-esperanta kajeroj – por provi konvinki la decidofarantojn de la EU pri la fakto, ke la neŭtrala, internacia lingvo Esperanto estas aplikebla ankaŭ por esprimi eĉ la plej komplikajn, homajn pensojn.

En la Antaŭparolo de la kajeroj (vidu kaj konsultu ankoraŭ hejmpaĝon <http://www.egalite.fw.hu/konstitucio>) troviĝas la sekvantaj frazoj:

„Ni proponas, ke la EU alprenu Esperanton (en speciala, internacia statuso), kielunu el siaj oficialaj lingvoj; sugestu al siaj membroŝtatoj enkondukon de la instruado de Esperanto, kiel unua fremda lingvo en la bazgradaj lernejoj por evoluigi la kapablon al lingvolernado.

Tiamaniere la EU realigus historian agon kaj ene de tempo de unu generacio ĉiuj ĝiaj civitanoj povus paroli kun la alia, sen interpretisto, konservante samtempe siajn lingvojn”.

Ni devas konfesi, ke la efektiviĝo de la unua propono en la proksima estonto ne atendeblas, sed estas jam pala espero, ke parto de la uniaj decidofarantoj eble subtenos la duan proponon.

Laŭ nia opinio la eŭropa esperantistaro devas do akcenti nun antaŭ ĉio la kapabloevoluan rolon dela internacia lingvo!

Aŭtune de 2005 D-ro Renato Corsetti alvokis nian atenton al la „Springboard” (t.e. „Saltotabulo”/Lingvolanĉilo) programo de la britaj esperantistaj instruistoj. Ni tuj

komencis kun profesorino Anĝela Tellier, kiu kun siaj gekolegoj kunmetis la lernomaterialon de la „Springboard”-programo.

Je nia plej granda ĝojo la britaj esperantisto-instruistoj prilaboris do la metodikon de la larĝskala instruado de Esperanto ĉe bazlernejoj kiel enkondukan en la lernadon de la multe pli malfacilaj naciaj lingvoj.

Por disvastigi tiun ĉi principon kaj praktikon, komence de majo 2006 ni iniciatis fondon de Internacia Laborgrupo „Lingvolanĉilo”. La nomon „Lingvolanĉilo” ni uzas post permeso kaj interkonsento de niaj britaj geamikoj.

Celoj

La Internacia Laborgrupo „Lingvolanĉilo” proponas, ke ĉiu infano ricevu gepatralingvan edukadon laŭeble ĝis la fino de sia 8-a vivojaro por akiri firmajn gepatralingvajn konojn koncerne la parolon, legadon, skribon kaj kalkuladon.

Ni proponas, ke Esperanto estu la unua fremda lingvo kaj kapabloevoluiga lernobjekto en la 9-a, 10-a kaj 11-a vivojaro kaj poste en la 12-a kaj 14-a vivojaroj la infanoj komencu lerni po unu, libere elektitan nacian lingvon, por ke okaze de la abiturienta ekzameno ili ĉiuj povu almenaŭ mezgrade kompreni tri fremdajn lingvojn. Intertempe ili povas ŝpari helpe de la lernadfaciliga efiko de Esperanto entute minimume la tempon de unu plena laborjaro. La ŝparitaj mono kaj tempo estas uzeblaj por evoluigo de aliaj bezonataj kapabloj. **Ni kolektas la adresaron de tiuj esperantistoj, kiuj interkonsentas kaj pretas kunlabori por atingi la supre menciitajn celojn. Aparte gravaj estas la adresoj de tiuj esperantistaj instruistoj, kiuj jam nun instruas, aŭ intencas baldaŭ instrui la internacian lingvon en bazgradaj lernejoj.**

La plej grava celo estas atingi, ke en ĉiuj eŭropaj landoj kreiĝu minimume 1-5 bazgradaj „referencaj lernejoj”, kie oni instruas Esperanton. Ni volas antaŭenigi la kiel eble plej bonajn kontaktojn inter tiuj ĉi lernejoj.

Oni devas kolekti la argumentojn por konvinki la gepatrojn pri la propedeŭtika utileco de la internacia lingvo kaj prilabori la motivaron por la infanoj, por ke ili lernu Esperanton entuziasme kaj akiru vere aplikeblan lingvoscion.

Ni devas iom post iom gajni la apogon kaj interkonsenton de plimulto de la esperantistaj instruistoj.

La prilaboro de rekomendata, unueca, en ĉiuj landoj aplikebla 2-4 jara lernoplano ne eblas.

Ni disvastigos en kunlaboro kun D-ino Katalin Kováts, redaktorino de la eminenta hejmpaĝo <http://www.edukado.net> tiujn lernilojn, kiuj estas precipe konvenaj por instrui la 7-11 jarajn infanojn.

Sur la hejmpaĝo <http://www.egalite.fw.hu> ni aperigos en laŭeble plej multaj naciaj lingvoj la ĝeneralajn partojn de la „Springboard”-hejmpaĝo de niaj britaj geamikoj.

Unu el la plej grandaj taskoj de nia Laborgrupo estos akiri subvenciojn, financajn rimedojn por la „referencaj bazgradaj lernejoj”.

Fine, kiam montriĝos la unuaj rezultoj de tiu ĉi internacia kunlaboro, ni devos alvoki la atenton de la edukado-politikistoj de la EU al tiuj ĉi bone funkciaj referencaj lernejoj.

Ĝisnunaj rezultoj

Kiam ni verkas ĉi tiujn liniojn, La Internacia Laborgrupo „Lingvolanĉilo” jam havas pli ol sesdek membrojn, ne nur el Eŭropo, sed el la tuta mondo. Nia membraro konstante ampleksiĝas.

Ĝis nun aperis 12 cirkuleroj de la Laborgrupo. Depost oktobro de 2006 – helpe de S-ro Aleksandre Kádár – nia Laborgrupo jam havas propran korespondan liston (lingvolanĉilo@googlegroups.com). La koresponda listo certigas, ke niaj cirkuleroj atingu la kunlaborantojn kiel eble plej rapide, kaj ankaŭ niaj membroj kaj simpatiantoj tre facile kaj rapide povu priparoli niajn fendaĵojn.

La ĝenerala parto de la brita „Springboard”-hejmpaĝo (vidu la paĝaron <http://www.springboard2languagos.org>) helpe de D-ro Endre Dudich, Leo De Cooman, Remy Sproelants, Yves Eeckhout Georgios Dermatis laĵ István Mészáros jam aperis krom la angla ankaŭ en esperanta, franca, greka, hungara kaj nederlanda lingvoj sur la hejmpaĝo <http://www.egalite.fw.hu>, kaj ĉiuj membroj de la Laborgrupo ricevis ĝin kiel aldonaĵon de nia 4-a cirkulero.

Nia flandria amiko S-ro Leo De Cooman daŭrigas la esperantigon kaj nederlandigon de diversaj, aliaj partoj de la „Springboard”-hejmpaĝo. Surbaze de liaj tradukaĵoj pretiĝas ankaŭ la pluaj nacilingvaj versioj.

La Budapeŝta Medicina Esperanto-Fakgrupo jam komencis la modestan subvenciadon de tiuj hungariaj bazlernejoj, kie oni jam nun instruas Esperanton.

Ekde aŭtuno de 2006 nia Laborgrupo subtenas kaj disvastigas ankaŭ la projekton „**Interkultura kaj multlingva dialogo**”, kies celo estas la interkonatiĝo de la pli aĝaj infanoj kaj junuloj (mezlerneĵanoj, skoltoj) per la neŭtrala pontolingvo Esperanto. Vidu la rubrikon „Lingvolernigaj projektoj” de la hejmpaĝo de D-ino Katalin Kováts: <http://www.edukado.net>. La membroj de la Laborgrupo pretigis jam pli ol 10 nacilingvajn versiojn de la Projekto, kiun kunordigas en Bulgario S-ino profesorino Mariana Genĉeva.

Jam elformiĝis bona kunlaboro kun la redaktoroj de la revuo Juna Amiko. La revuo certigos apartan rubrikon por la konigo de la agado de nia Laborgrupo.

Ni esperas kaj atendas Vian aliĝon al la Internacia Laborgrupo „Lingvolanĉilo” ĉe la retadreso ludoviko@freemail.hu

Memorejo en vilaĝo Ziliz

KÖSZÖNTŐ

Szeretettel köszöntjük Wacha Balázs urat, aki 2007. április 1-től újságunk harmadik revizora
Életrajzát a honlapunkon a "Tagok" c. rovatban olvashatják.
Ehhez a munkájához is sok sikert kívánunk:
"Király Lajos" Eszperantó Baráti Kör

BONVENIGO

Tutkore ni salutas sinjoron Blazio Vaha, kiu igxis la tria revidianto de nia gazeto, ekde la 1-an de aprilo 2007.
Lian bibliografion vi povas legi sur la retpagxa rubriko "Anoj".
Ankau al lia cxi tiu laboro ni deziras multe da sukceso:
Esperanto-Amika Rondo "Király Lajos"

NORDHUNGARIA INFORMO

Pásztor László, Pásztor Lászlóné H-3530. Miskolc, Király u.25. 2/2.

Tel.: + 36 70 206 1739

Tel.: + 36 70 570 8895

Retpošto / E-Mail: pasztor.laszlo4@chello.hu

Weblap / Retpaço: <http://kiralylajos.extra.hu>

MSN: pasztor.laszlo4@chello.hu